

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Nils Östman 1902

Finska Vikens Hemlighet

HF

Paul Dubois.

Öfversättning från förfis franska manuskript.

STOCKHOLM. ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

Pris 2 kronor.

E. Fenslow

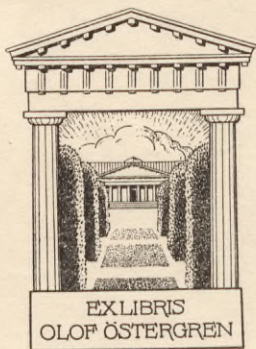
A. 1. 25.

UNIVERSITETS-
BIBLIOTEKET
UMEÅ

Östergren

16542

Olof Östergren
1937.

FINSKA VIKENS

HEMLIGHET

AF

Karl af Tavaststjerna.

(PAUL DUBOIS.)

(Öfversättning från förf:s manuskript.)

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1895.

KAP. 1.

Rusalkas undergång. De första efterforskningarna och ryktena.

I marina kretsar i Frankrike blef man på det lifligaste upprörd då midt under de storartade förberedelserna för den ryska eskaderns mottagande vid dess oförgätliga besök i Toulon 1893, ett telegram anlände med olycksbudskapet att en af den ryska Östersjöflottans monitorer gått spårlöst för-lorad med etthundrasextio mans besättning en mörk höstnatt under stark storm på Finska viken. Monitorn Rusalka hade i sällskap med en pansarbåt lagt ut från Reval för att ånga af till Helsingfors, men endast den senare framkom till destinationsorten.

Officersklubben i Cherbourg afsände genast ett kondoleanstelegram till Kronstadt, och redaktionen för »Revue Marine» satte sig i förbindelse med vederbörande rysk myndighet för att erhålla säkra och för fackmännen högst intressanta upplysningar om de förolyckades öde. Utan resultat — inga upplysningar kommo. Det vill säga detta berodde ej på de ryska myndigheterna, som ju ha

namn om sig att ej gynna och älska journalismen — denna gång berodde det på Finska viken, som ej gaf ifrån sig sitt en gång famnade rof. Jo, så mycket hade man dock fått reda på, att Rusalka gått till botten icke långt ifrån Finlands hufvudstad, Helsingfors, antagligen efter att ha stött på ett af de otaliga undervattensgrund, som här utgöra icke blott ett naturligt kustförsvar mot fiender utan äfven hinder för fredliga handelskepp och Rysslands egen flotta. Skeppsbrottet intygades af att en död matros flöt i land i en julle, försedd med Rusalkas namn, men så var han också den enda af de etthundrasextio ombord, som hafvet gaf ifrån sig. En mängd smärre däcksgods från monitorn igenfanns också här och hvar i skärgården, men af kolossen själf och dess öfriga etthundrafemtio man såg man ej ett vidare spår den hösten.

Naturligtvis gaf detta snart sagdt mystiska, totala försvinnande anledning till en massa rykten, och i Ryssland, där man ej är alldeles fri från vidskepelse, kunde man ej värja sig för att göra egenomliga kombinationer mellan monitorns namn, den hemlighetsfulla naturgudomligheten Rusalka, och dess lika hemlighetsfulla öde.

Rusalka är ett kvinnligt väsen, som håller till i vattnet, den ryska folksagan smyckar ut henne som den svenska utsmyckar näcken och sjöfrun, och som den grekiska neriderna och najaderna, bara att Rusalka förborgar mycket mer af hemlighetsfull dunkelhet, än någonsin de glada och lättsinniga klassiska nymferna.

Inom de missnöjda fraktionerna i Ryssland ställde man naturligtvis skeppsbrottet genast i samband med underslef och missbruk af regeringens medel. Rusalka var en monitor af den äldre typen, byggd på 1860-talet, och det hette att den länge sedan var mindre sjöduglig. I stället för att låta den undergå en genomgripande reparation, hvartill marinministeriet anslagit en betydande penningssumma, hade man på kronans varf, sades det, endast putsat upp båten till det yttre, använt penningarna fördelaktigare för sig själf, och låtit Rusalka bli sådan den var. Utan att man ville lyssna till befälhåfvarens och officerarnas protester, hade fartyget utkommenderats på höstkampanj med det resultat som nu förelåg.

Det är för en utländing vanskligt att säga huru mycken grund dessa rykten ha i verkligheten, men så mycket är visst, att Rusalka ej torde befunnit sig i det allra bästa skick. Det har framgått både ur chefens och det öfriga befälets rapporter.

Desto mer uppseendeväckande blef fartygets försvinnande, desto större fart togo ryktena. Och de lade sig ingalunda till ro för att ingenting rörande Rusalkas dystra hemlighet kom i dagen under de närmaste månaderna efter skeppsbrottet, — tvärtom: de växte hvad de förmådde.

Så bröt nordens vinter in, isbelade den stormiga Finska viken till största delen och afbröt alla vidare forskningar. Finska viken behöll sin hemlighet för sig.

Tack vare det vänskapliga förhållandet mellan Ryssland och Frankrike, särskildt hvad dessa länders krigsmakt, till vatten angår, lyckades det »Revue Marine» att under senaste sommars förlopp erhålla en del upplysande korrespondenser om de storartade, förnyade efterforskningarna efter den försvunna monitoren, som ryska marinministeriet lät fortsätta hela sommaren igenom. De ha varit införda i »Revue Marine», och de ha väckt det lifligaste intresse icke blott i fackkretsar utan äfven bland lekmän, som tagit tidigare notis om det egendomliga, totala försvinnandet.

Men resultatet af alla efterforskningar, alla ansträngningar och kostnader blef föga motsvarande de verkligen storartade anstalter som vidtagits.

Mina ärade läsare känna kanske till ur de tidigare korrespondenserna att omfattande undersökningar af hafsbotten i Finska viken blifvit gjorda, icke blott i närheten af de grund, som utpekats såsom orsaken till Rusalkas undergång, utan äfven vidt och bredt omkring dem. De ryska aërostatikerna ha i enkom för ändamålet konstruerade dyrbara ballonger sväfvat öfver en stor del af hafsytan, som utbreder sig sydväst om nordens Gibraltar, Sveaborg, och med tillhjälp af de förträffligaste vattenkikare underkastat hafsbotten på en omkrets af flera nymil en ytterst noggrann besiktning. En hvar, som känner till huru man med en dylik apparat i gynnsamt väder är i stånd att upptäcka en sten af en knytnäfves storlek på tio meters djup, förstår med hvilken omsorg efter-

forskningarna bedrifvits. Därjämte ha dykare naturligtvis nedstigit öfverallt, där man blott haft den minsta anledning att förmoda närvaron af någonting ovanligt på hafsbotten.

Likafullt afbrötos undersökningarna i den senare hälften af augusti, sedan de visat sig vara förgäfvnes. Under två lugna och klara sommar-månader hade man, trots sitt rastlösa arbete, icke upptäckt ett spår af den försvunne monitoren. Och då drog man helt naturligt den slutsatsen att Rusalka alls ej stött på och gått till botten vid de klippor, som officerarne och skärgårdsbefolkningen med sådan bestämdhet utpekade såsom olycks-stället.

Hufvudorsaken till att man förlagt stället för efterforskningarna här, var en ensam fiskare, boende på ett skär utanför Sveaborg, som med orubblig öfvertygelse fasthöll att han här hade hört nödrop utifrån hafvet, frampressade som utur hundrade strupar, just samma natt då olyckshändelsen skedde. Hvad var naturligare än att man genomforskade hafsbotten däromkring, om ej för annat så för att tillfredsställa opinionen, hvilken började bli otålig både i Petersburg och Helsingfors, då resultatet lät vänta på sig. Man ville ej gärna nöja sig med det enda sanna beskedet om sina drunknade anförvanter: att hafvet uppslukat dem.

Och i sanning, det förefaller väl otroligt att en hel monitor med etthundrasextio mans besättning kan försvinna utan ett spår i ett så litet vattenbäcken, som ju Finska viken egentligen är. Den

är ej bredare än Kanalen vid Pas de Calais, har inga mycket starka undervattensströmmar, ingen ebb och flod som denna, och nästan ej större djup än att man med en god undervattenskikare bör kunna undersöka botten vid stränderna så godt som öfverallt. Åtminstone borde man där godt kunna upptäcka ett föremål af sådan storlek som en pansarkoloss till monitor.

Vare nu att det därmed förhållit sig hur som helst, summan af saken var att man ingenting upptäckt. Om sedan vattnet i Finska viken må vara mer ogenomskinligt än oceanens utanför Frankrikes kuster, vegetationen yppigare — hvilket ju knappast är troligt — eller de ryska undervattensverktygen sämre än de franska. Allnog — ingenting kom i dagen.

Man kan förstå att opinionen ej gaf sig till freds därmed. Jag ville se huru fransmännen skulle bära sig åt om en monitor med hundratals man sjönk utan ett spår på till exempel Le Havres' redd. Det är ungefär samma sak i betraktande af svårigheterna att efterforska ett vrak, som sjunkit.

De vilda rykten, som gått vid tiden för Russalkas försvinnande, vaknade till dubbelt lif igen. De otroligaste gissningar gjorde sig gällande som sanningar, hvilka ej fingo betviflas. Man sade med bestämdhet att vraket påfunnits, men hittats i ett sådant tillstånd af förfärlig upplösning, att ingen regering i världen ville utsätta sin sjömilis för att se sina kamraters förskräckliga öde och därmed komma att betänka sitt eget för framtiden.

Dylika barnsligheter satte man bestämd tro till. Den ryska pressen fordrade i de efterlevande anförvanternas namn upplysning i saken, tills regeringen med myndighet och bestämdhet ingrep och förbjöd allt vidare meningsutbyte i saken, såsom varande ägnadt att endast uppröra sinnena utan att förmå besvara de tusentals frågorna i den allra ringaste mån. Men sinnena lugnade sig allra minst därigenom — tvärtom, de uppretades dubbelt.

I S:t Petersburg fordrade man vrakets upptagande och utställande midt i staden. Det skulle bli ett offentligt bönekapell, där hvar och en troende ryss kunde inträda och läsa sin bön för de många drunknades själafrid. I det ryska folkets namn fordrade man det. Det ägde väl rätt till sina döda åtminstone, dem skulle hafvet ej få behålla. Men regeringen ville annorlunda, sade man. Och sinnena gingo i oroliga vågor, lika höga som de, hvilka slukat den olyckliga besättningen för evigt.

Hvad kunde regeringen göra? Dementera och dementera. Ingenting annat.

KAP. 2.

*Rusalka funnen? Resa till norden. — Mottagande i
S:t Petersburg.*

Rusalka är funnen! Så ljöd ett allarmrop genom den ryska pressen ungefär en månad efter det marinministeriet afbrutit forskningarna efter den sjunkna monitoren.

I Cherbourg hade vi fullkomligt lugnat oss med afseende å monitorens öde, och det betydligt mycket lättare än man gjorde det i dess hemland. Vi förklarade saken helt enkelt så, att ett krigsskepp ytterst är till för att sjunka, och fast det ryska fartyget gjort det på ett mycket besynnerligt och hemlighetsfullt sätt, så rörde det oss ej stort vidare. Festerna i Kronstadt och Toulon hörde redan till historien, och det kunde egentligen komma på ett ut för franska sjömän, om en gammal rysk monitor sjönk eller flöt. Att den vid skeppsbrottet drog ett par hundratal man med sig i djupet var icke annat än hvad hvilket sjunkande skepp som helst skulle gjort med sin besättning. Voilà tout!

Kronstadt-Toulonentusiasmen var en smula gammal redan, den ryske tronföljaren hade förlofvat sig med en tysk prinsessa, och vi började se på den fransk-ryska vänskapen så nyktert, som den väl i grunden förtjänar att betraktas.

Likafullt väckte telegrammet om Rusalkas finnande ett lätt förklarligt intresse i officersklubben, där man med spänning motsett utgången af ryska marinministeriets efterforskningar och i likhet med ryssarna själfva långt ifrån var till freds med det magra resultatet. Korrespondenserna i »Revue Marine», skrifna med både talang och sakkännedom, hade väckt en icke så liten uppmärksamhet inom franska marinen, och redaktionen för tidskriften gjorde därför en telegrafisk förfrågan till Kronstadt om huru saken förhöll sig.

Svaret kom att Rusalka verkligen torde blifvit funnen på det ställe där skeppsbrottet utpekats af skärgårdsbefolkningen, men att faktiska bevis ännu ej förelåge, fast alla tecken tydde på att man här hade att göra med en större mängd i förruttnelse stadda kroppar, hvilka läto en oljeaktig, illaluktande vätska sippra fram och stiga upp till hafstyten, sålunda kännetecknande stället där den förolyckade monitoren låg begrafven.

Denna oförmodade bekräftelse af ryktet och tidningstelegrammet kom oss att se frågande och tviflande på hvarandra.

Skulle således alla det ryska marinministeriets efterforskningar ha varit idel spegelfakteri? Det var omöjligt att tänka sig något annat, om en

gång vraket fanns inom det område, där forskningarna ägt rum under hela den förflutna sommaren.

Jag medger att våra tankar om den ryska administrationen ej voro fullt så höga som våra sympatiska och vänskapliga känslor varit det. Och genom det besynnerliga telegrammet, som erkände en så grof faute, höjdes ej heller våra tankar om den ryska diplomaten, hvilken minsann annars var bekant för sin fulländade smidighet i tal och svar.

De måtte ha tappat hufvudet i Kronstadt!

Hufvudredaktören för »Revue Marine» kom till mig och frågade om jag ville ha tjänstledighet på några veckor och göra en resa upp till nordnorden för att som korrespondent vara med om monitörens upptagande. Det skulle bli en smal sak att skaffa mig tillåtelse därtill af de ryska myndigheterna. Tjänstledighetsfrågan tog han på sitt ansvar endast jag gjorde mig beredd att med första bantåg anträda färden.

Jag funderade icke länge innan jag svarade mitt ja.

Sex timmar därefter satt jag på bantåget, som rullade genom Bretagne, försedd med en del goda rekommendationer till inflytelserika personer i St Petersburg och med löfte om att få än fler sända efter mig, bara de hunnit anskaffas.

En sjöman skall icke annat än i högsta nödfall gifva sig till att som diplomat, åka tvåhundra mil på järnväg, det bekommer honom alls inte bra. Jag som inte varit sjösjuk sedan min första sjöresa som kadett, jag höll på att bli det på järnvägen mellan Berlin och Warschau.

Väl anländ till S:t Petersburg, glömde jag snart skakningen och misshumöret för det utmärkta mottagande som kom mig till del.

Jag tror både danskar och svenskar och ryssar gärna tåla epitetet »nordens fransmän», åtminstone ha de alla blifvit kallade så af entusiastiska resande, men bland dem taga väl ryssarna ändå lofven. Jag hade hört åtskilligt om dem efter den franska eskaderns besök i Kronstadt, jag kände personligen några ryska marinofficerare från den ryska eskaderns besök i Frankrike, men likafullt visste jag ingenting egentligt om dem, innan jag presenterade mitt rekommendationsbref till medlemmen af ryska marinstyrelsen, amiral Feodoroff, boende i ett charmant palats vid en af Nevakajerna. Han tog emot mig som hade jag varit allra minst deputerad för franska marinen, i stället för en anspråkslös korrespondent till en af dess facktidningar. Mina förfrågningar om Rusalkas finnande affärdade han med ett välvilligt, men litet mystiskt smålöje, försäkrade att den icke skulle hittas i dag eller i morgon och att jag därför hade mycket god tid att se mig om i S:t Petersbutg. Slutligen lyckades jag likväl så godt som aftvinga honom ett löfte att få följa med den första af ryska marinens

båtar, som från Kronstadt skulle afgå till platsen för skeppsbrottet. Han gaf det tankspridd, som om han tänkt på någonting annat, men ändå i en ton som antydde att det var en själfklar sak att jag skulle få följa med.

Det lugnade mig tills vidare.

Genast samma dag började det hagla bjudningar öfver mig, bjudningar till frukostar, middagsgäster, supéer och baler; bjudningar att bo hos generalen och etatsrådet, och afsikten med hela min resa skulle ofelbart träd i bakgrunden och försummats, om jag aldrig så litet gifvit vika för den rent österländska gästfrihet, som kom mig till del. Lyckligtvis hade jag att hålla mig till amiral Feodoroffs uppgift att kanonbåten »Sveaborg» om två dagar skulle afgå till platsen, där man antog att Rusalka låg begravnen, och att man ombord på den ställt en hytt i ordning för min del. Alltså måste jag resa.

Amiralen var lika förbehållsam och knapp i sina meddelanden om den sjunkna monitoren som han var öppenhjärtad och vänlig för öfrigt. Jag insåg fort att Rusalka var en stötesten, som man skulle undvika att föra på tal i de kretsar, där jag nu befann mig, och det var icke utan oro jag lade märke till det tydliga förbiseendet af ändamålet för hela min resa, hvilket alla liksom på öfverenskommelse visade mig.

Jag träffade den andra dagen af min vistelse i S:t Petersburg en ung marinlöjtnant i det middags-sällskap, där jag åter igen var hedersgästen. Hans

väsen och min föreföllo mig litet besynnerliga, därför gaf jag mera akt på honom och sökte hans bekantskap.

Han hade ett tyskt namn, hette Wulffert och talade en tämligen dålig franska, hvarför jag anlidade min tyska för vårt samtal.

Löjtnant Wulffert var östersjöprovinsare, det vill säga tysk, fast han var född och uppfödd i S:t Petersburg. Efter en kvarts timmes svårford konversation, under hvilken hans försmädliga smålöje retade mig mycket, tog han mig plötsligt helt bekant under armen och drog mig bort i ett inre rum. När vi voro ensamma gick hans förargliga hånlöje öfver till ett hånskratt, som dock var mindre elakt än godmodigt.

»Alltså — ni skall i morgon ombord på kanonbåten 'Sveaborg' för att deltaga i sökningarna efter Rusalka?» frågade han.

»Ja visst,» svarade jag.

»Men,» återtog han, »om jag nu upplyser er om att 'Sveaborg' redan för nära en vecka sedan afgått till Helsingfors, hvad skulle ni då säga?»

Jag stirrade förvånad på honom.

»Emellertid är det fallet att 'Sveaborg' redan afgått,» upprepade han, »och så mycket vi veta i marinofficersklubben, så kommer inte heller något annat fartyg numera att afgå dit.»

»Hvad vill det säga?» frågade jag, mot min vilja obehagligt berörd. Jag hade hela tiden i S:t Petersburg haft en oklar känsla af att man skämtade med mig.

»Det vill säga rätt mycket,» svarade löjtnant Wulffert och log menande.

»Var så god och förklara mig det litet närmare,» bad jag otålig.

»Jo . . . ser ni . . . man vill ju inte vägra er att deltaga i rusalkaexpeditionen, efter ni en gång kommit ända från Frankrike i den afsikten. Men man vill uppehålla er och möjligen förmå er att afstå från hela er plan.»

»Hvarför det?»

Löjtnant Wulffert svarade med en innehållsrik axelryckning och bet sin mustasch.

»Man önskar således inte att ha främmande personer med på expeditionen?»

»Nej, det gör man inte.»

»Hvarför säger man inte det till mig.»

»För att ni är fransk sjöofficer och för att man inte vill visa sig oartig mot en sådan efter det mottagande våra sjömän fått i Frankrike, förstår ni?»

»Förträffligt. Men jag förstår inte hvarför man narrar mig att stanna i S:t Petersburg under sådana villkor . . .?»

»Å . . . det är inte meningen att bemöta er illa på något vis, långt ifrån! Afsikten är att sysselsätta och roa er så, att ni glömmer bort och försummar hufvudändamålet som fört er hit.»

»Men det skall jag inte göra, det får ni se.»

»Desto bättre,» sade min nye vän och tryckte i tysthet min hand. »Vi äro flere som önska att ni kom med på expeditionen som fransk korre-

spondent, så att det äntligen blef något allvar med den.»

»Är det då så...?» frågade jag med uppsärrad mun.

»Tyst, tyst!» afbröt mig löjtnanten. »Säg det till ingen och visa ingen att jag upplyst er om någonting. Men följ med mig i kväll efter balen till vårt officerskasino. Till dess... au revoir!»

»Jag stannade ett ögonblick ensam i rummet. Den ryska diplomaten var ändå alls icke att förakta! — — —

Vi hade hvirflat om på parkettgolvet hos amiral Feodoroff i yrande vals och taktfull mazurka. Jag hade blifvit mycket uppmärksam och bortskämd af värdfolket och af de förtjusande ryska damerna. Och jag nästan beundrade mig själf, som trots allt bibehöll min reservation innerst inom mig och icke gaf mig hän åt stundens nöje utan baktankar.

Löjtnant Wulfferts min och ord hade gjort ett djupt intryck på mig. Mitt värf var tydligen ett både större och viktigare än en vanlig korrespondents, och jag började inse att det enda jag kunde ställa upp emot den charmanta ryska diplomaten var den franska diplomaten.

Jag har ännu aldrig en balkväll sagt flera smickrande osanningar och med större beundran skådat in i sköna kvinnoögon. Jag har ännu aldrig åhört en gammal generals fadäser med mera tydligt gillande och aldrig heller lagt i dagen ett mera fullständigt uppgående i stundens glädje. Ty jag glömde ej för ett ögonblick löjtnant Wulfferts ord,

och jag mötte då och då en mycket gillande frimurarblick, som han sände mig i förbifarten.

Med amiral Feodoroff hade jag ett långt samtal i buffeten, och jag tömde för hans välgång en mängd små glas förträfflig rysk likör, hvilken han särskildt tycktes älska. Men jag vidrörde ej med ett ord min mission, och han å sin sida tycktes också fullständigt ha glömt den.

Genom det myckna skålandet med alla gästerna blef jag en smula upprymd och frispråkig, men jag är viss på att ingen anade mina tankar. Ändtligen var balen slut, och ryskornas sobelpälskappor hjälptes i vestibylen på vackra byster och fylliga axlar.

Strax därpå satt jag i en vagn jämte löjtnant Wulffert och en annan marinofficer och åkte med god fart längs långa och öde gator nedåt Vasili-Ostroff och Nevans mynning i Finska viken.

I officerskasinot blänkte det fullt af de ryska marinofficerarnas hvita skjortbröst trots den sena, nattliga timmen. Jag blef emottagen med stor hjärtlighet af de närvarande, presenterades för ett par dussin officerare, hvilkas namn jag naturligtvis genast glömde, och fann mig snart mycket väl bland mina jämnåriga yrkesbröder. Jag hvilade ut efter min ansträngande kurs i praktisk diplomati bland dessa raska sjömän, som i likhet med sjömän af alla andra nationer icke tyckte stort om tvång och smicker.

Löjtnant Wulffert förde mig snart in i ett rum, där en supé stod dukad. Jämte honom ut-

gjordes bordssällskapet blott af trenne andra unga officerare och af mig. Och först nu började vi tala om ändamålet med mitt besök i Ryssland.

Detta var säkert väl bekant för flera af officerarna därute, men man hade icke gjort mig några frågor därom, och själfmant förde jag det ej på tapeten numera. Jag insåg att mitt ärende var af en ganska ömtålig beskaffenhet, och jag hade intrycket af att de ryska marinofficerarna med flit icke ledde det på tal. Som sagdt, Rusalkas undergång tycktes, ännu ett år efter olyckshändelsen, vara en fråga af så brännande art, att man helst undvek att diskutera den med främmande.

Desto nyfiktare var jag på svaret, när jag framkastade min första fråga till bordssällskapet, sedan jag genom löjtnant Wulfferts uppförande kunde sluta mig till att det var homogent och att hans kamrater voro af samma gynnsamma mening om mitt ärende som han själf.

Jag frågade huru jag skulle bedrifva min sak för att lyckas i mitt förehafvande som korrespondent.

»Jo, det är mycket enkelt,» svarade den äldste i sällskapet, premierlöjtnant Vasuchin. »Det är mycket enkelt. Var inte allt för enträgen med er resa, stanna lugnt ännu ett par dagar kvar i S:t Petersburg, låtsa som ni ej alls vore särdeles intresserad af er mission, och allting skall gå er efter önskan.»

»Men om Rusalka blir upptagen under tiden?» invände jag.

»Det har ingen fara!» föllo de andra in med en mun. »Den gömmer sig nog ända till domedag, var lugn för det!»

»Således skulle den kanske alls inte tagas upp, äfven om de nu stötte på den?» frågade jag. »Är det så ni menar?»

»Hm! Det är många olika intressen, som göra sig gällande i den saken,» sade Vasuchin torrt, »och det största inflytande ha för närvarande de, som önska att hela historien skall glömmas. Därför blir det nog sörjdt för att ingenting kommer i dagen, äfven om Rusalka är funnen.»

»Men då ger man inte heller mig några upplysningar, allra minst tillåter man mig deltaga i efterforskningarna,» svarade jag.

»Åjo, det måste man göra, därför är det just så intressant, detta med er mission,» svarade Vasuchin. »Jag känner till telegramsåret ni fick till Cherbourg från vårt marinministerium. Men tror ni svaret fått denna lydelse om ej vi haft ett finger med i spelet? Det var en 'coup de main' från vår sida. Vi hade just då fått ett telegram från Sveaborg att Rusalka var funnen, och utan att höra åt hos våra förmän expedierade vi det svaret till er. Den oförsiktigheten kostade en vår kamrat suspension ur tjänsten på ett helt år, men i stället ha vi nu er här, och ni skall och måste vara med om forskningarna, ty numera kan det omöjligt förbjudas er. Så inkonsekvent får ej en gång ett ryskt marinministerium handla. Allra minst mot en

officer vid den franska flottan. Skål och välkommen till oss! Er resa skall lyckas!»

Jag drack, helt vimmelkantig af de många intrigerna, mina nya vänner till, tackade dem för det oförmodade biståndet de gifvit mig, och försäkrade att jag, hvad på mig ankom, skulle göra allt för att nå mitt mål, hvilket till min glädje också tycktes vara deras.

KAP. 3.

Diplomatiska motigheter.

Ganska tidigt följande morgonen stod jag i amiral Feodoroffs antichambre, väntande att bli emottagen. Af honom skulle jag få den mycket intressanta upplysningen att intet af marinens fartyg numera skulle afgå till Sveaborg, och jag beredde mig att taga mot den med min mest obekymrade likgiltighet samt att på grund af detta hans misstag om båtarna så mycket lättare aftvinga honom ett tillståndsbevis, som satte mig i tillfälle att deltaga i rusalkaefterforskningarna, sedan jag på egen hand tagit mig fram ända till Sveaborg.

Men så jag fick vänta! Då jag gångerna förut sändt in mitt visitkort till amiralen, hade dörrarna genast öppnats för mig. I dag förblefvo de stängda i en halftimme och åter i en halftimme, utan att jag fick den minsta vink om orsaken.

Ändtligen reste jag mig, gick ut i vestibulen och frågade betjänten om han framlämnat mitt kort till amiralen. Det hade han visst gjort, men amiralen var i dag upptagen af besök i tjänste-

åligganden och måste därför först expediera dem. Jag skulle säkert strax få företräde, om jag vore så god och väntade ännu en liten stund.

Bon. Jag väntade. Ty egentligen hade jag rakt ingenting annat att göra i S:t Petersburg. Och ju längre min väntan blef, desto mer enträgen skulle jag kunna visa mig för erhållande af det viktiga tillståndsbeviset.

Till slut öppnades dörrarna till amiralens rum, och han själf kom tankspridd emot mig. »Jag har låtit er vänta något litet,» sade han, »för det jag har haft brådskande tjänsteåligganden. Hvarmed kan jag stå er till tjänst?»

»Jag kom egentligen,» började jag saktmodigt, »att höra åt om kanonbåten, som skulle afgå från Kronstadt i dag, och för att skaffa mig herr amiralens tillståndsbevis att gå ombord och följa med den, såsom ni hade älskvärdheten att lofva mig i förgår.»

»Jaså, jaha! Det bör väl låta sig göra. Var så god och vänta ett ögonblick, jag skall höra åt i Kronstadt huru det är med båten.»

Amiral Feodoroff försvann i ett inre rum, och jag blef åter ensam. Jag tviflade ett ögonblick på att han ej handlade i god tro, så naturligt föreföll mig hans uppträdande, och jag hade kunnat svära på att han ej visste något om att båten afgått redan för en vecka sedan.

Han kom snart igen och gaf mig det väntade, beklagande svaret med en axelryckning, som sade att han ingenting vidare kunde göra i saken.

Men han hade den oförskämdheten att helt lugnt låtsas som det vore mitt fel och icke hans:

»Som jag sade er,» utropade han, »som jag sade er, skulle en af marinens båtar afgå till Sveaborg i dag, men det har den redan gjort, tyvärr. Ni har försummat er, min käre vän. Jag hoppas dock att det ej rör er så farligt nära. Ni är för första gången i S:t Petersburg, och jag tycker att staden borde kunna intressera er. Tillåter ni mig att i kväll införa er hos furst Almatin? Hans furstinna är landsmaninna till er och skall säkert bli förtjust öfver att få göra er bekantskap.»

Jag behärskade mig och låtsade vara hänryckt af amiralens förslag.

Det anslog honom så mycket, att han frågade om jag ville frukostera hos honom, helt enkelt en famille, som den enda gästen. Naturligtvis bugade jag och tackade. Under frukosten skulle jag få godt tillfälle att skaffa mig tillståndsbeviset, om han ej ville lämna mig det genast. Det var min plikt att försöka få det, och efter ett ögonblicks betänkande sade jag så likgiltigt jag kunde:

»Min högt ärade herr amiral, jag måste med detsamma besvära er med ännu en liten sak. Skulle ni inte vilja vara god och lämna mig ert tillståndsbevis att deltaga i rusalkaefterforskningarna om jag, som jag har tänkt, på återfärd till Frankrike tog vägen öfver Helsingfors och Sverige...»

»Å, det hinna vi nog med sedan,» sade amiralen med en värdslös gest.

»Godt, jag ville bara försäkra mig om...»

»Ja, naturligtvis vill ni icke ha gjort er resa för intet, det förstår jag. Men en annan sak är om man alls träffar på den sjunkna monitoren. De sista telegrammen gifva vid handen att man gjort falskt allarm. Rusalka ligger alls inte där man trott henne ligga. För öfrigt gör man alldeles för mycket väsen af saken, men vi äro ett lifligt folk, vi ryssar. Se så — nu ska vi gå in till frukosten!»

Amiralen klappade mig familjärt på skuldran och tvang mig att gå först genom dörren, där betjänten stod och drog undan portiererna.

Vid frukostbordet blefvo vi ej ensamma. Utom amiralens familj, som jag kände förut, fanns där en livländsk baron och en ung student. Deras närvaro hindrade mig i början att fortsätta det påbörjade samtalet om Rusalka, särdeles som amiralen med synbar ifver förde helt andra ämnen på tal, så snart han satt sig till bords.

Jag beslöt afvakta första lämpliga tillfälle för att föra hans tankar igen på det gamla spåret, men tillfället gaf sig icke. Jag insåg mycket väl att han sökte hindra mig däri och bröt därför slutligen mot all takt och beskedlighet, då frukosten allt mer nalkades desserten och jag svårligen skulle få ett nytt tillfälle att råka amiralen för mitt ärende.

»Herr amiral,» började jag, »det var nyss fråga om Rusalka mellan oss. Jag måste i min resas intresse söka hämta upplysningar om de nya forskningarna efter den, och jag vågar tro att det

värda bordssällskapet ej heller är likgiltigt för saken. Den har således icke blifvit funnen ännu?»

Amiralen såg på mig med en icke alldeles bevågen blick, strök sig med servetten om munnen och sade i en ton, som tydligen förrådde hans missnöje:

»Rusalka har så länge varit samtalsämne i Petersburg, att man länge sedan tröttnat på den.»

»Men, ni förstår, herr amiral, jag som icke haft förmånen att räkna mig till den petersburgska societeten, jag är mycket nyfiken, utom det att det är min plikt att söka få veta allt om den . . .»

Dessa mina djärfva ord borde jag ha spart. Amiralen reste sig ganska häftigt från bordet, såg på mig ironiskt och sade med stort eftertryck, afklippande:

»Min käre, unge gäst, det ges saker, som man ej diskuterar med främlingar. Och till dem höra ryska marinens privata angelägenheter. Har ni förstätt mig? Godt! Då gå vi och taga oss en cigarr.»

Amiralens skarpa tillrättavisning jagade blodet åt mina kinder, jag kände mig ett ögonblick kränkt, men fattade mig och följde med de andra ut i rökrummet. Där blef stämningen om möjligt än besvärligare, ty så älskvärda ryssarna än äro, nu gjorde de rakt intet för att mildra mitt intryck af amiralens ord. Jag tog själf hela min glädtighet och umgängesvana till hjälp för att ej visa mig sårad, men jag kände att min mission var ohjälpligt förfelad. Amiralen och de andra närvarandes

köld var nästan förolämpande, och för att ej utsätta mig för vidare obehag, tog jag ett snabbt afsked och var snart ute på gatan igen.

Alltså — af amiral Feodoroff hade jag rakt ingenting mer att vänta. Han skulle tvärtom motarbeta mina planer.

Jag anhöll en ensitsig droska och var snart på väg till marinofficerskasinot på Vasilii-Ostroff. Där träffade jag en af mina bekanta från i går kväll och fick af honom löjtnant Wulferts adress. Efter ett långt sökande fick jag fatt i honom i dejourrummet af hans kasern. Han såg strax på mig att jag var nedslagen och utropade:

»Amiral Feodoroff har afspisat er, inte sant?»

»Jo, men —»

»Nå, det kunde man förutsätta. Men var lugn, vi ha gud ske lof andra amiraler än honom i ryska flottan.»

Jag berättade hvad jag upplefvat under morgonens lopp och amiral Feodoroffs sista ord vid frukostbordet.

»Hvarför ska man spisa frukost hos amiraler, som man inte känner närmare?» skämtade Wulfert.

Strax därpå kom premierlöjtnant Vasuchin till, och han skrattade åt mitt missöde på ett sätt, som skulle sårat mig, ifall det ej varit så ytterst hjärtligt och godmodigt på samma gång.

»Ja, hur vill ni nu göra?» frågade han, allt ännu med tårar af skratt i ögonen.

»Jag måste söka upp en annan amiral och få mitt tillståndsbevis af honom,» sade jag.

»Rätt så!» utbrast Vasuchin, »rätt så! Jag ser att ni inte blir skrämmd af litet ovänlighet. Det hedrar er, och jag ber er å mina landsmäns vägnar om ursäkt för ohöfligheten, amiralen visat er. Nej, nej, ni är inte van vid våra förmän ännu. Men det hela betyder ingenting — alls ingenting! Allra minst ska ni lägga hans lilla dåliga humör på sinnet.»

»Till hvilken amiral visar ni mig? Eller till hvilket ämbetsverk?» frågade jag.

»Gud bevare oss för alla ämbetsverk!» utropade Vasuchin. »Skulle ni söka få tillståndsbevis af marinministeriet i sin helhet, då fick ni vänta tills ni blef gråhårig. Nej, i Ryssland skall man gå genvägar. Måste man inte göra det också i Frankrike? Åjo — någon gång åtminstone? Skulle tro det.»

Han antog en fundersam min, rådgjorde en stund med löjtnant Wulfert och sade sedan gladt:

»Seså, nu veta vi hvad ni skall göra. Ni har ju rekommendationsbref till franske ambassadören i S:t Petersburg? Nå väl, ni måste först göra er visit hos honom och förmå honom att presentera er för furst Galereff vid inrikesministerium. Fursten är mindre nöjd med det sätt hvarpå rusalkaforskningarna bedrifvits, och ett ord af honom är nog för att öppna er tillträde öfverallt i det ryska riket.»

Om tio minuter var jag på väg till hotellet för att kläda mig i galauniform, och om en half timme stod jag i franska ambassadörens förmak.

När jag framfört mitt ärende till mitt lands representant i Ryssland, såg han mycket betänksam ut.

»Vi skola försöka,» sade han, »men det är alls inte sagdt att det lyckas. Jag vet att telegrammet till Cherbourg om Rusalkas finande blifvit annulleradt, och från saket håll vet jag dessutom att den sjunkna monitoren alls inte blifvit funnen.»

»Så mycket lättare borde jag få vara med om dess eftersökande, då utsikterna att finna den ännu i höst äro så små,» vågade jag framkasta.

»Mycket rätt,» sade ministern och såg leende på mig, »men jag fruktar ni allra minst får säga att ni är korrespondent. Ni får helt enkelt gå som officer vid franska dykerikåren, hvilket ni ju är.»

Jag tackade ambassadören för hans råd och hans älskvärda intresse samt frågade på hvilket vis jag skulle nå äran af en presentation för furst Galereff.

Ministern funderade ett ögonblick; sedan sade han, i det han satte sig vid sitt skrifbord:

»Jag vill inte gå privatvägar, det duger inte för mig i denna sak, som i alla fall förr eller senare kommer till offentligheten. Men jag skall skrifva er den bästa rekommendation jag kan; ni får själf åka med den till furst Galereff. Lämna brevet med ambassadens sigill till en betjänt, och ni får genast företräde, det kan jag lofva er!»

Jag bugade och tackade.

»Men förstår ni er på S:t Petersburg?» frågade han i det han räckte mig brevet. »Det duger inte annat än att åka i en vagn, som ser ut som er egen. Och spar inte på drickspengar, annars låter betjänten er vänta — inte furst Galereff.»

Jag stannade i en elegant vagn, med något slags vapen på dörrarna och en lakej bredvid kusken, framför furst Galereffs marmorpalats vid Vosnenskipropekt just när klockan slog två. Mina hvita hästar framför vagnen och den ståtliga kusken lockade furstens lakejer fram i skaror. Jag slängde brevet till den mest galonerade af dem, vände ryggen till de andra och tycktes ett ögonblick försjunken i betraktande af prospektets blånande perspektiv. Sedan såg jag upp och gick in i palatset, i förbifarten räckande ett guldmynt åt lakejen som hjälpt mig ur vagnen. Först då såg jag den mest galonerade betjänten försvinna uppför marmortraporna till furstens privata rum.

Knappast tio minuter senare kom jag igen med det dyrbara tillståndsbeviset i min ficka med ett angenämt intryck af en älskvärd, mycket förnäm gammal man, som räckte mig sin hand till och med, icke allenast ett par fingrar. Men den mest galonerade betjänten fick inte en blick af mig, än mindre ett guldmynt. Jag hoppas det harmade honom.

I min ståtliga vagn tog jag en promenad genom S:t Petersburg och hade nöjet att se mina bekanta från de föregående dagarna hälsa på mig.

Middagen intog jag under skämt och glam med mina sjömansbekanta på marinofficerskasinot, och ännu samma kväll gick jag ombord på en ångare, som om natten skulle afgå till Helsingfors, Finlands hufvudstad, invid hvilken Sveaborg och platsen för Rusalkas undergång ligger.

Ombord skref jag ett vördnadsfullt bref till franske ambassadören, talade om att hans rekommendation hjälpt mig, och så var jag ändtligen undan den diplomatiska delen af min beskickning, som hotat aflöpa så snöpligt.

Mina vänner från marinofficerskasinot kommo senare ombord, och jag gaf supé i största gemytlighet för dem. Af premierlöjtnant Vasuchin fick jag de varmaste rekommendationer till hans bror, som var kapten ombord på ett af dykarefartygen vid Sveaborg. Det sista han ropade till mig från stranden på sin brutna franska var följande:

»Ni icke må döma orätt S:t Petersburg. Där äro myckna slott och kojor, där man må akta sig spisa frukost om man vill något annat än roa sig. Men där äro andra slott och kojor, där man må gärna spisa frukost, middag och kväll. Och charmanta vagnar ha vi att hyra, om man vill göra besök hos furstar. Och kuskar ha vi som i intet annat land på jordklotet . . .»

Den präktige Vasuchin hade rätt.

KAP. 4.

Ankomst till Helsingfors. Yttermera svårigheter på Sveaborg.

När jag följande morgon kom upp på däck, såg jag den finska kusten sträcka sig som ett mörkt band i norr, till hvilket vi närmade oss allt mera. Det första intrycket af landet var långt ifrån älskvärdt och inbjudande, men man säger att det inomskärs och längre upp i landet skall finnas förtjusande platser.

Långt ut till hafs sträcka sig farliga under-vattensref, och kala klipphällar ligga kringströdda öfverallt. Vid första blicken på farvattnet kunde jag göra mig en mycket god föreställning om vådorna af att en mörk höstnatt navigera här med en monitor af fem å sex meters djupgående. Det hade sannerligen varit ett rent underverk om Rusalka ej stött på.

Småningom hade vi letat oss väg mellan klip-porna in i den trettio å fyrtio mil långa arkipelag, som sträcker sig oafbrutet längs Finlands hela syd-kust. Hällarna utgjorde naturliga vågbrytare mot

sjön, och i sunden mellan holmarna gick färden lugnt och angenämt som på en flod. Höstens bjärta färger gáfvo lif åt stränderna, som annars utmärkte sig genom en dyster enformighet. Talrika människoboningar upptäckte jag icke, endast då och då framskymtade en rödmålad fiskarstuga eller en större gård i botten af en vassbevuxen vik.

Den tidiga höstskymningen gjorde rätt fort slut på nöjet af utsikterna, men ångaren fortfor ändå att med full maskin söka sig fram bland holmarna. Jag måste som sjöman beundra lotsens skicklighet och sade det till kaptenen, då han ett ögonblick blef synlig i rökhytten efter middagen. Han talade en tydlig tyska, och snart voro vi inbegripna i ett litet samtal om navigationen på Finska viken.

Naturligtvis försummade jag ej att föra talet på Rusalka. Kaptenen fällde några allmänna ord om faran af att gå i mörkret i den finska skärgården och gjorde min af att vilja gå. Då steg jag upp och följde honom, besluten att interviwa honom om de finska sjömännens åsikter.

Det var icke så lätt gjordt. I allmänna talesätt gjorde han visst reda för huru man ansåg att Rusalka gått förlorad, men sin åsikt sade han mig rakt icke, det tyckte jag mig se på honom.

»Hvarför är man så hemlighetsfull om Rusalka? — Kan inte ett skeppsbrott diskuteras fritt, i synnerhet när det är så intressant och gåtlikt som detta? Ty så mycket jag förstår är det ju rent oförklarligt att inga andra spår af monitoren

och dess besättning blifvit funna, än de få, som kommo i dagen strax efter olyckshändelsen.»

Kaptenen såg på mig långt och frågade om jag var ryss. Då jag sade att jag var fransman och marinofficer, samt for till Finland för att deltaga i Rusalkaefterforskningarna, fick han plötsligen lif i sitt väsen och ett ganska stort intresse för mig. Men jag fick icke veta någonting nytt af honom, om ej det att opinionen i Finland, liksom den i Ryssland, ansåg att här möjligen förelåg ett fall af sjöoduglighet hos ett kronans fartyg, som kostat etthundrasextio man lifvet. Jag insåg godt att i sådant fall den ryska marinstyrelsen hade goda skäl att hemlighålla saken för att ej bringa en mängd fula detaljer om underslef och maktmissbruk i dagen.

Som sagdt — det var ingenting nytt. Det hade jag hört om redan i Cherbourg, det var nog detsamma, som låg under de unga marinofficerarnas i S:t Petersburg menande miner, och det var antagligtvis just detta, som förskaffade mig amiral Feodoroffs afspisande svar, när jag ville taga närmare reda på Rusalka af honom.

Det enda nya jag fick veta af kaptenen var att talrika misstänkta och illaluktande flottfläckar allt ännu visade sig på hafsytan nära det grund, där man ansåg att Rusalka stött på, och hvilka naturligtvis ej kunde härleda sig från annat än de många i monitorens skrof instängda liken, hvilka råkat i upplösning. Det var just dessa flottfläckar,

som föränledt det förnyade sökandet efter monitoren.

Jag förundrade mig mycket öfver att man ej i marinofficerskasinot berättat mig detta, men å andra sidan kom jag ihåg att man alls icke lämnat mig detaljupplysningar om någonting. Icke heller kunde jag läsa de ryska tidningarna, där det stått enligt kaptenens utsaga. S:t Petersburgs enda franska tidning, »Journal de S:t Petersbourg», ville tydligen ej blanda sig i hela angelägenheten, efter där ingenting funnits omnämndt. Alltnog — jag intervjuade kaptenen både länge och envist, till dess att vi på afstånd sågo hösthimmeln ljusna för återskenet från gaslyktorna i Helsingfors och kaptenen gick upp på kommandobryggan för att för-
töja ångaren i hamnen.

Jag steg i land på en granitkaj, fick en droska och åkte till ett prydligt hotell genom en stad, som i mörkret föreföll att vara ganska stor och elegant. Min kvällsmåltid intog jag på en restaurant under full musik af en militärorkester, och jag gick tidigt till ro för att med första båt i morgon bittida fara öfver till Sveaborg och kanske redan samma dag få vara med om dykareexpeditionen.

I den tidiga höstmorgonen följande dag fann jag den lilla ångbåten, som förmedlade trafiken till Sveaborg, gick ombord och såg från reddan dagen ljusna öfver Helsingfors. Vädret var ovanligt lugnt och vackert, och jag glädde mig åt att hinna fram i så god tid, för att genast kunna delta i dagens expedition.

Men jag hade gjort upp mina sangviniska kalkyler utan att taga med i beräkningen att den ryska administrationen ej tål något fjäsk. När jag steg i land på Sveaborg vid en lång strandpromenad, glest planterad med träd, hindrade mig visserligen ingen, men när jag därifrån skulle gå in i fästningen genom en kolossal port, där andra människor passerade obehindradt, blef jag motad af vaktposten. Jag drog fram furst Galereffs tillåtelsebref, men vaktposten skakade bara på hufvudet och gjorde ej en min af att låta mig passera. Jag höll upp papperet med den furstliga namnteckningen under hans näsa, men det hjälpte ej det minsta. Karlen kunde tydligen icke läsa sitt eget språk mer än jag kunde det.

Halft förtviflad såg jag mig omkring efter någon mera bildad militärperson, men de garnisons-officerare, som varit med på båten, hade länge sedan passerat Cerberus och försvunnit i fästningens inre. Det var endast arbetsfolk och soldater, som i den tidiga morgontimmen strömmade af och an. Emellertid hade det samlats en hel liten krets af de senare omkring oss; jag demonstrerade mitt ärende för dem bäst jag förmådde, men då min kunskap i ryskan inskränkte sig till de allra nödvändigaste uttrycken för mat och dryck, kunde jag omöjligt göra mig förstådd. Den dyrbara tiden gick mig ur händerna, och jag insåg snart att det skulle bli alldeles för sent att hinna med på någon expedition i dag.

Förargad vände jag mig om till strandpromenaden och tog en kvarts timmes morgonmotion där under väntan att få se någon högre militärperson komma ut, af hvilken jag kunde göra mig förstådd. Här gick jag nu på samma ställen, där de franska och engelska bomberna för ej fulla fyrtio år sedan anställt sådan förödelse. Men jag hölls ej länge kvar i mina historiska funderingar. Jag förebrådde mig själf min dumhet att ej ha tagit vaktpostens okunnighet med i beräkningen och letade förtvifladt i min hjärna efter något sätt att betvinga honom. Jag borde naturligtvis också ha kommit åkande hit i vagn med vapen på dörarna och lakej på kusksätet. Då hade man ej hindrat mig. Men huru åka öfver en öppen redd?

Då gick det upp ett ljus för mig. De allsmäktiga drickspengarna hade jag ej försökt. Jag återvände till vaktposten och skramlade med några silfvermynt under näsan på honom. Han skakade envist på hufvudet fortfarande. Jag ökade mynten med ännu tvenne och visade karlen huru mycket det var. Han kastade redan en undersökande blick omkring sig och såg medgörligare ut. Men i detsamma kom en officer gående nedåt porten från fästningen, vakten tog skyndsamt sina ställningssteg, och jag var glad att min stund att triumfera kommit.

När officeren hunnit fram till oss, hälsade jag höfligt, sade några ord på franska och räckte honom furst Galereffs tillståndsbevis. Det behöfdes endast att han kastade en blick på namn-

teckningen för att han med det mest förbindliga och artiga leende gjorde en gest, som förklarade passagen fri. Han kunde några ord franska och försäkrade att han själf skulle visa mig vägen till kommandanten. Vaktposten såg en smula flat ut — jag vill hoppas att det ej var för drickspenningarnas skull, som gått hans näsa förbi.

Hos kommandanten blef jag mottagen med all den ytterliga uppmärksamhet och höflighet, som ett furstligt rekommendationsbref kan förskaffa en i Ryssland — och också annorstädes. Men det första jag fick veta var att dykareexpeditionen afgått redan tidigt på morgonen till platsen, där de ominösa flottfläckarna visat sig.

I öfrigt var kommandanten ovanligt meddel-sam. Af honom fick jag reda på att man nu var alldeles viss om att Rusalka legat där, ty fast dykarna ännu ej kunnat upptäcka vraket, så hade tidigare företagna lodningar länge sedan öfvertygat vederbörande om att monitorens skrof låg på tjugu à trettio meters djup med den ena sidan vänd uppåt. De förträffliga vattenkikarna visade sig märkvärdigt nog odugliga på så stort djup, men man hade till och med upphämtat rost från föremålet på hafsbotten och kunnat noga utmärka platsen där det låg.

Det besynnerligaste var att skrofvat sedan några dagar var försvunnet från den utstakade platsen, där det förut funnits.

Vi förundrade oss gemensamt öfver fenomenet. Jag tog afsked och lofvade komma igen till Sveaborg på kvällen för att ej försumma nästa morgonexpedition, ty vädret lofvade hålla sig vackert.

KAP. 5.

»*Bara en död säl!*»

Jag tillbragte min dag med att bese Helsingfors. Staden är en af de vackraste mindre städer man får se, har ett drag af västerländsk hufvudstad och vore utan tvifvel en angenäm vistelseort.

På kvällen for jag ånyo med en ångbåt till Sveaborg och slapp denna gång in i fästningen utan motstånd, sedan jag presenterat mig för ett par marinofficerare, som följde med den. De införde mig i officersklubben, och jag hade nöjet att snart sammanträffa med kapten Vasuchin, befälhafvare på dykarångfartyget. Så snart jag lämnat honom hans brors bref voro vi som gamla vänner.

Jag blef bjuden på supé af honom, och vid bordet utspann sig ändtligen en både upplysande och intressant diskussion om den hemlighetsfulla monitoren. Vid supén närvoro bara officerare som tidigare på dagen deltagit i expeditionen och som återvänt med oförrättadt ärende i skymningen.

Jag fick veta att skrofvat af den förolyckade monitoren med full säkerhet för omkring en vecka sedan, med ledning af de ominösa oljefläckarna på vattnet, blifvit funnet på tjugufem meters djup. Man hade medels lodning upphämtat järnrost från föremålet på hafsbotten samt både uppmätt dess dimensioner och funnit dem stämma med Rusal-kas. Stället där fyndet skett, låg några sjömil sydost om Sveaborg, nära samma klippa, som af skärgårdsbefolkningen och fackmansopinionen utpekats som stället för dess undergång,

Man utmärkte genast platsen medels remmare och skyndade sig att ställa i ordning dykeriappaterna, som efter sommarens långa, fåfånga forskningsexpeditioner redan lagts å sido. Men de fordrade en hel mängd reparationer, och när man äntligen för fyra dagar sedan fått dem i ordning ånyo och begaf sig med dem ut till remmarna, visade sig rakt ingenting för dykarna. Stället, där skrofvat legat och där lodningarna träffat på det, låg flackt och tomt, något litet rost fick man upp från botten, men själfva det stora föremålet var försvunnet. Det måste ha gifvit sig i väg under en skarp höststorm, som rasat några dagar efter det skrofvat funnits och stället fixerats med remmarna. Annars var det oförklarligt. Samtidigt hade man märkt ett starkt aftagande af oljesippningen från botten, och numera hade man rakt inga utsikter att stöta på skrofvat, sedan man förgäfvades i fyra dagar sökt det tiotal meter vidt omkring det utmärkta stället.

Det var ju onekligen något mycket mystiskt. Om man tidigare hade förundrat sig på det högsta öfver att sommarens forskningar, som skett just kring samma klippa, där oljesippringen märkts och där man medels lodning uppmätt och konstaterat Rusalkas skrof, om man förundrat sig öfver att de ingenting misstänkt bragt i dagen, så var förvåningen nu utan gräns, då föremålet var totalt försvunnet. Allt detta kunde förklaras endast på ett sätt:

Såsom hvarje fackman vet, består en monitors skrof af en stor mängd vattentäta skott. Själfva maskinrummet och salongen — de två största rummen i skeppet — kunna vid behof afstängas i mindre, vattentäta skott, till exempel i händelse fartyget under krig blir illa sankskjutet och börjar sjunka. Genom denna anordning kan hela den kolossala järnmassan hållas flytande, om endast tio å tolf sådana vattentäta skott icke skadats utan fylla sitt ändamål.

Hvad är nu naturligare än att Rusalka vid grundstötningen och under vågornas raseri bräckte de flesta vattentäta skotten, men hade lika fullt fyra eller fem oskadade kvar? Dessa voro ej ensamma i stånd att hålla fartyget flytande *på* vattnet, men de voro mycket väl i stånd att hålla det i ett slags labilt jämviktsläge *i* vattnet. Och sålunda hade monitoren efter stöten mot klippan fyllts med vatten till mer än hälften, men igen glidit ifrån grundet genom hafsvågornas sugning

och förblifvit *flytande på ett visst djup under vattenytan.*

Endast dessa på goda grunder gjorda antaganden kunde förklara skrofvets försvinnande. Under påverkan af undervattensströmningarna har det kunnat drifva halfva Finska viken rundt utan att komma upp till ytan och utan att, med sin ringa hastighet, stadigt och för alltid sätta sig fast på en klippa.

Det hade tydligen fastnat på undervattensklippan utanför Sveaborg, men endast för några dagar. Den första storm som åter igen satte hafsströmmarna i rörelse, gaf äfven Rusalka en ny påstötning att fortsätta sin årslånga, hemska och hemlighetsfulla undervattensvandring. Och med Rusalka vandrade, innestängda i sitt järnfängelse, etthundrasextio tappra sjömäns lik rundt Finska viken, förgiftande hafsytan med sina utsippringar.

Vid tanken på deras öde och de lidanden de med all säkerhet utstått, då de lefvande begrafvits i det under vattenytan irrande skrofvat, bragtes vi alla att rysa och det blef tyst vid bordet.

En officer anmärkte dystert att de mycket väl kunnat lefva ett dygn eller två efter skeppsbrottet, ty så fort fördärfvas icke luftmassan att de genast skulle ha blifvit kväfda.

Jag såg hela tillgången med min inre syn så tydligt, som om jag själf varit med om den. Jag ryste.

Vi stego tysta upp från bordet och skildes åt i djup förstämning. Nästa morgon klockan sex

skulle jag följa med dykeriångaren till stället där Rusalka upptäckts men sedermera försvunnit så gåtligt.

Det var en lugn och härlig morgon, en den nordiska höstens indiansommardag. Solen hade knappast hunnit upp öfver Sveaborgs bastioner, när vi lade ut genom det smala men djupa sund, som skiljer den på sju öar byggda, kolossala fästningen i tvenne hufvuddelar. Hafvet låg som en spegel, och knappast en dyning skvalpade mot strändernas granit.

Vår lilla flottilj, bestående af tvenne dykarfartyg och en pråm, tagen på släp, ångade fram nära under bastionerna, som på höjden af ön gapa efter en fiende, hvilken ej tycks vilja komma för att väcka åskorna, där de slumra i kasematternas patronmassor.

Färden gick rakt ut till sjös, och vid synranden aftecknade sig en ensam, kal klippa mot himlen. Det var Västra Tokan, stället där Rusalka gått under och där den ensamme fiskaren hört de fruktansvärda nödropen den hemska olycksnatten för ett år sedan.

Jag stod bredvid kapten Vasuchin på dykarbåtens kommandobrygga och gjorde honom då och då en fråga, som han besvarade med en något distrait höflighet. Den förlät jag honom så gärna, ty han var naturligtvis upptagen af sina tankar.

Sedan Rusalka en gång för alla var försvunnen, återstod för dykarekommandot ingenting annat än att taga reda på orsaken till de ofvan omtalade

fettutsippringarna från hafsbottnen. Det var hufvudändamålet med dagens expedition, och då vädret var så ytterst gynnsamt, hade vi all anledning hoppas att det skulle nås.

Vi framkommo till stället, där en mängd remmare angåfvo att omfattande undersökningar anstälts. Ankaret fälldes från vår båt, sedan vi en liten stund följt en obetydlig strimma på vattenytan, hvilken strimma kapten Vasuchin sade att det var just de misstänkta fettutsippringarna.

En dykare steg ner från vår ångare, och från den andra, förankrad ett stycke öster ut, nedgick också en. Pråmen låg och väntade att få taga emot resultatet af deras ansträngningar. I flera timmar arbetade dykarna under vattnet, aflösande hvarandra med lämpligt stora mellanrum. Ingenting bragtes i dagen. Solen steg allt högre, och en lätt bris från hafvet började krusa vattenytan.

Då, i ett nu — det var redan middagstiden — sågo vi att det var någonting ovanligt å färde på den andra dykarbåten. Hastiga, nervösa kommandoord utdelades, karlarna vid luftpumpen arbetade ifrigt och signaler mellan dykaren på bottnen och manskapet ombord växlades. Gripen af en lätt förklarlig nyfikenhet lät kapten Vasuchin lyfta vårt ankar, och några slag af propellern förde vår båt i omedelbar närhet af den andra. Ombord på den fortgingo ansträngningarna lika nervöst som nyss; ingen ombord observerade ens att vi kommit tätt sidlänges med dem, så upptagna och ifriga voro de.

Strax efter det vi anländt, hissades dykarens klumpiga, tunga figur ur vattnet upp på däck; den fula kautschukkostymen puppade ur sig en starkt byggd matros, som genast gaf sig att omtala något för de honom omgifvande officerarna. Vi kunde icke höra hvad det var, men det var också onödigt, ty ögonblicket därpå hissade manskapet en oformlig, hvitaktig massa ur vattnet, hvilken iaktogs under största nyfikenhet af alla ombord varande.

»Bara en död säl!» ropade någon.

»Det var ju det jag sade,» replikerade dykaren.

De så mycket uppseende väckande fettutsippringarna, som förmått amiral Feodoroff femtio mil härifrån i S:t Petersburg att oartigt bemöta sin franske gäst, härrörde således bara af en död säl, som sjunkit till botten, hvilket lär vara sälhundarnas vana, när de äro dödligt sårade och känna döden nalkas.

Vi undersökte ännu en stund vattnet omkring ångarna. Fettutsippringarna hade upphört. Strimman af fett efter den upptagna döda sälen fördes af vinden mot land, och inga nya bubblor stego upp.

Det lilla dykarkommandot lyfte ankar och ångade tillbaka mot Sveaborg. Alla ombord buro liksom en tydlig missräkning i sina ansikten. Men jag greps af en egendomlig misstanke. Jag hade redan en viss erfarenhet af den ryska diplomaten — tänk om alltihop bara var tillståndt för min räkning? Tänk om alltihop bara var en tillställ-

ning för att vilseleda mig och förmå mig — den ende tidningskorrespondent, som fått vara med om efterforskningarna — att utsprida det lugnande ryktet:

»Bara en död säl?!»

KAP. 6.

Efterdyningar. Kritik, löften och ryskt kamratskap.

Jag dröjde endast en dag på Sveaborg, sedan jag förvissat mig om ätt man åtminstone för i höst nedlagt alla vidare efterforskningsarbeten och nöjde sig med den döda sälen som resultat af de redan gjorda. Mina plötsliga oundvikliga misstankar gåfvo smått med sig, då jag såg det lilla dykarekommandots hållning och för öfrigt iakttog opinionen inom fästningen. Det yppade sig rakt inga tecken som skulle rättfärdigat mina misstankar.

Man var visst icke tillfreds med denna oväntade, snöpliga orsak till fettutspiringarna, man ville omöjligt sätta tro till att en ensam död säl kunnat frambringa så mycket fettämnen, men å andra sidan måste man böja sig för faktum att detta var den enda sannolika orsaken man upptäckt hittills.

Officerarna emellan ansåg man att den stora mängden feta ämnen, som med sin fräna lukt och sin ansenliga utsträckning först ledde den förnyade uppmärksamheten på olycksstället, verkligen måste ha härledt sig från Rusalka, i synnerhet

som dessa afsöndringar aftogo, då skrofvat försvann från platsen, där det medels lodning blifvit funnet. De mindre utsippringarna man senare iakttagit härflöto dels från det numera längre bort liggande skrofvat, dels äfven från den döda sälen.

För min del kunde jag endast med svårighet tvinga mitt förnuftiga tvifvel till ro, men jag ville ej heller gärna tro det man med god vilja fört mig bakom ljuset, särdeles som komedien med sälens upptagande då enkom skulle satts i scen för min skull. Och jag var anspråkslös nog att anse mig för obetydlig därtill.

I alla fall föreföll mig saken dock helt mystisk, och jag förundrar mig alls icke öfver den stora opinionen i Ryssland, som med ett skeptiskt smålöje mottog tidningarnas underrättelser om fyndet af den döda sälen. Man och man emellan ansågs det fullkomligt obestriddigt att det hela var en komedi. Således mina egna intryck af fyndet.

Huru förhöll det sig riktigt med saken, och huru mycket hade man lof att tvifla?

Det kunde — eller ville — icke ens dykarkommandot upplysa mig om. Kapten Vasuchin gick omkring med minen af en djupt bedragen person, och jag fick rakt ingen orsak att betvifla det han icke verkligen var det. Tvärtom — det kunde ej vara förställning, det märktes på mer än en omständighet.

Likasom om han läst mina tankar, tog han mig afsides efter middagen i officersklubben, bjöd

mig en cigarrett och utbrast med slavisk liflighet och en äkta rysk axelryckning:

»Ja — hvad skall man göra?»

Jag medgaf att hans ställning var litet bryd-sam, då man betänkte med hvilken otålighet opi-nionen väntade på utgången af Rusalkaefterforsk-ningarna och på en fullständig förklaring af den mystiska hemligheten.

»Ja, hvad skall man göra?» utbrast han ännu en gång. »Det här gör saken dubbelt mystisk, inte sant?»

»Jo, det gör det,» svarade jag.

»Och det blir jag, som får både opinionens och kamraternas misstankar öfver mig, för det är ju jag som ledt det sista dykerikommandot.»

Jag måtte ha låtit en liten glimt af mina egna tvifvel skina igenom, ty ögonblicket därpå återtog han ifrigt:

»Ni var ju själf med och såg hela tillgången vid sälens upptagande. Gud ske lof! Jag är rik-tigt nöjd att ni kan vara mitt vittne, ni som främ-ling. Ty på våra egna uppgifter litar opinionen ej längre. Den tror att marinministeriet gör allt för att hemlighålla det verkliga resultatet. Jag vet det mycket väl — det ha mina kamrater i Petersburg minsann sorjt för att jag skulle få veta. Och när *de* misstro oss, hvad skall inte den stora opinionen göra?»

Jag kände riktigt synd med kapten Vasuchin och försökte trösta honom. Men han slog bort mina ord med en liten otålig handrörelse och fortsatte:

»Å, ni ska inte lägga lök på laxen! Jag vet mycket bra att så är, och jag förbannar den stund jag fick marinministeriets order att leda undersökningarna. Jag är väl människa också jag och inte uteslutande officer...»

Hans fullkomligt ärliga förtviflan kom mig att helt glömma mina tidigare misstankar, och jag kände en varm sympati för honom. Jag tog mitt lilla glas likör och drack honom till med all den hjärtlighet, som man är färdig att känna för en bra medmänniska, hvilken lider orättvist. Mitt deltagande berörde kapten Vasuchin angenämt, det såg jag. Han fattade min hand med denna för ryssarna egna värme och lidelsefullhet, såg mig rakt in i ögonen och utbrast häftigt:

»Tack ska ni ha! Det gjorde mig godt. Ni vet inte hvad det vill säga att mötas med misstroende ej blott af främmande utan också af sina egna.»

Därefter var isen mellan oss fullkomligt bruten. Kapten Vasuchin anförtrodde mig att hans första åtgärd för att lugna och öfverbevisa opinionen om att de egendomliga fettutsippringarna verkligen härrörde från den döda sälen, skulle bli den, att han lät föra sälen till Helsingfors och sänkte den till botten ånyo, så skulle allmänheten med egna ögon få öfvertyga sig om att de mycket omtalade fettutsippringarna verkligen kommo från den.

Jag fann hans plan förträfflig och understödde honom ifrigt i den. Men han syntes dock långt

ifrån öfvertygad om att det skulle fritvå marinministeriet från misstankarna. Ty att detta ministerium icke förfarit fullt öppet och ärligt vid Rusalkaefterforskningarna, den åsikten hade en gång för alla slagit djupa rötter hos de misstänksamma och okunniga massorna, hvilka ej ägde de minsta förutsättningar att kunna döma i en sak som denna.

Jag afbröt honom litet tveksamt, berättade honom huru egendomligt jag blifvit bemött af amiral Feodoroff och tillade att man, efter ett sådant handlingssätt af en ledande person inom ministeriet, med full rätt kunde gissa sig till hvad som helst om dess handlingar, då höga vederbörande ostentativt insvepte sig i en hemlighetsfullhet, som naturligtvis bara göt olja på elden och gaf ryktena om deras hemliga åtgöranden dubbel fart.

»Amiral Feodoroff!» utbrast kapten Vasuchin. »Han är en gammal narr! Vi ha flera sådana typer på gammalrysk byråkrati. Det är en mani hos dem att omgifva sig med en nimbus af hemlighetsfullhet, som skall vara imponerande. De hemliga regeringsåtgärderna ha gamla anor i Ryssland och numera tror sig hvarje liten tjänsteman bli en stor regeringens man, om han höljer sig i oåtkomlighet. Det är löjligt. Idel urartade gamla byråkratoivanor — ingenting annat!»

Det var den skarpaste kritik jag hört en ryss yttra om sitt land, och jag blef intresserad. Men

kaptén Vasuchin afbröt sig helt plötsligt i sin vrede och tillade mycket normalt och lugnt:

»Det lönar sig inte att bli ond öfver sådant. Jag är själf en narr, som retar upp mig.»

»Det finns missförhållanden öfverallt,» sade jag, »och i det fria Frankrike ha vi det långt ifrån mönstergillt. Jag vill inte säga att byråkratin florerar hos oss, det gör den inte, men där finns andra missförhållanden i stället, som inte äro mycket lättare att fördraga.»

»Vi ska lämna hela ämnet,» föreslog kaptén Vasuchin med en min som om han ångrat sin meddelsamhet och häftighet nyss. »Amiral Feodoroff är egentligen inte värre än andra tjänstemän. Han är bara dummare och envisare än mången annan och gör en dygd af denna sin dumhet. Och det är egentligen klokt af honom . . .!» affyrade den förbittrade kaptänen sin sista paradox.

Emellertid hade detta samtal närmat oss till hvarandra, och jag vände mig slutligen med en personlig anhållan till honom.

»Min käre kaptén, skulle ni inte vilja gifva mig ett löfte att meddela mig i bref alla vidare upplysningar ni får om Rusalka? Man kommer i Cherbourg att skratta ut mig för min misslyckade expedition till nordén, men jag ville bevisa att den icke varit förgäfvés och att ni själf gjort allt hvad i eder makt stått.»

Kapten Vasuchin blef för ett ögonblick eftertänksam och såg icke vidare hågad ut att gå in på min begäran. Men när jag enträget upprepade den, log han godmodigt jakande och sade att han gärna skulle stå mig till tjänst. Jag måste bara bereda mig på att det icke skulle bli så mycket han kunde upplysa mig om, ty såsom sakerna nu stodo, hade man ingenting annat att göra än vänta till dess Rusalkas skrof frättes upp i fogarna af rosten och själfmant öfverlämnade sin hemlighet i form af strandfynd åt den väntande allmänheten. Men man kunde få vänta ännu ett år eller par — det var icke så godt att räkna ut på dagen, när det irrande skrofvat skulle taga en svårare törn mot någon undervattenssten och bräcka plåtarna, som höllo dess hemlighet fångslad.

I alla fall hade jag fått löftet, och vi beseglade det med ett handslag. Jag lyckades förmå kapten Vasuchin att mot kvällen följa med mig till Helsingfors jämte sin närmaste man, en helt ung marinlöjtnant, och vid supén, som vi i god stämning spisade tillsammans, fick jag äfven den senares löfte att han skulle telegrafera till mig i Cherbourg, så snart någonting nytt om Rusalka kom i dagen.

I det bästa lynne och med hjärtliga handtryckningar skildes jag från mina nya vänner, viss om att de skulle fylla sina löften. Ty så mycket jag än lärt misstro den officiella ryska gästvänligheten mot tidningskorrespondenter, så hade jag å andra sidan lärt mig att lita mycket på kamrat-

andan inom marinkåren och allra mest på den personliga vänskapen.

Ryssarna ha kanske litet egendomliga officiella begrepp om rätt och sant, men privatim och som vänner äro de mer än andra européer att lita på — alldeles som österländigarna i gemen.

KAP. 7.

Hemkomst. Ifrig korrespondens och de mest uppseendeväckande nyheter.

Det var icke en liten smäleik jag fick lida vid återkomsten till Cherbourg. Det fanns icke en officer, icke en gång min bästa vän, som ej ansåg att jag blifvit komplett dragen vid näsan af de sluga ryssarna, hvilka naturligtvis alls icke önskade fransk inblandning i sina enskilda maritima angelägenheter.

Jag stod ut med mina kamraters och förmäns skämt och hoppades på framtiden. De skulle än få se att jag icke gjort min korrespondentresa alldeles förgäfv.

Och mycket rätt — knappast två veckor efter händelsen med den döda sälen, fick jag ett privattelegram från Reval med mycket egendomliga underrättelser. Det lydde så:

»En sjöofficers lik med lifräddningsbälte upplutet nära Reval. Anteckningar, som funnits hos den döde, gifva för handen att han är en af Rusalikas besättning. Han själf är oigenkännelig, men

likafullt alldeles för väl bibehållen för att ha legat mer än ett år under vattnet. Det hela oförklarligt. Mera, så snart undersökningarna om hans person avslutats.»

Telegrammet var ej undertecknad, och jag misstänkte i första ögonblicket ett skämt af mina franska kamrater, som visste huru ifrigt jag längtade efter underrättelser. Men snart såg jag att det var afsändt från Reval, och där befann sig icke någon af mina kamrater, det visste jag.

Alltså, ännu ett gåtligt fynd, men långt intressantare än den döda sälen! När jag funderat öfver telegrammets lydelse, måste jag dock fullkomligt nedslå mina förhoppningar att den ilandflutna döde officeren — han må ha haft än så mycket anteckningar — skulle på något vis stå i förbindelse med Rusalkaaffären.

Han var helt enkelt en officer från ett annat fartyg, och hade drunknat minst ett helt år senare än Rusalkas besättning. Jag måste naturligtvis beklåga den stackars mannen, men något riktigt djupt intresse ingaf han mig icke.

Hvarför var ej telegrammet undertecknad af någon? Kanske var det bara falskt allarm af någon som kände till mitt besök i S:t Petersburg och på Sveaborg? Men hvarför skulle man narra mig med sensationstelegram? Hvem kunde ha intresse däraf?

Dylika frågor genomkorsade min hjärna, och jag gaf slutligen ett förnuftigt svar på alltihop. Telegrammet var afsändt af någon af mina officersbekanta, utan att han vågat eller velat utsätta sitt

namn, ty han löpte säkert ingen liten risk om det kom fram till hans förmän, att han på eget bevåg telegraferat om strandfyndet ända till Frankrike.

Så förhöll det sig, så och icke annorlunda!

Alltnog, telegrammet satte mig i icke liten spänning, och jag afvaktade med otålighet vidare underrättelser. De läto vänta på sig. Först om tre dagar kom ett nytt telegram från S:t Petersburg, så lydande:

»Undersökningarna om den i land flutne officeren bedrifvas i tysthet för att ej väcka onödig uppmärksamhet och förnyade rykten. Hans papper lämna upplysningar af största vikt om Rusalkas öde, men han själf kan omöjligen vara en af besättningen. Man gissar på en officer, som försvann i somras under de stora efterforskningarna.»

(Ingen underskrift.)

Alltmer inveckladt, alltmer mystiskt! En officer, som försvann under de stora Rusalkaeftersökningarna förliden sommar, hade blifvit igenfunnen som lik, men hos honom hittades en mängd viktiga anteckningar om Rusalkas öde! Skulle han således ha dykt efter dessa anteckningar från Finska vikens botten, men själf omkommit på kuppen? Det gick omkring i hjärnan på mig.

När jag fattat mig något litet, satte jag mig ned och skref ett långt bref till kapten Vasuchin, omtalade där telegrammen jag fått, tackade honom för dem och bad honom att i bref meddela mig utförliga detaljer om det nya, mystiska strand-

tyndet, som naturligtvis intresserade mig på det allra högsta.

När jag afsändt brevet kände jag mig lugnare och hade nu bara att vänta till dess kapten Vasuchins svar kom och upplyste mig om det rätta sammanhanget. Utan en sådan upplysning skulle jag bryta sönder min hjärna med funderingar, som ändå kunde bli bara gissningar.

Efter något mer än en vecka kom också kapten Vasuchins svar, men det försatte mig i ny undran. Brevet var helt kort och af följande lydelse:

»Min käre löjtnant Dubois!

»Ert bref har kommit mig tillhanda, och jag skyndar mig att svara på det genast för att Ni inte skall vänta förgäfves. Jag har alls inga upplysningar att gifva Er om det märkvärdiga strandfyndet nära Reval, som Ni omtalar. Inte heller är det jag som afsändt telegrammen till Er. Ni har tydligen andra vänner än mig i S:t Petersburg. Er tillgifne

kapten Vasuchin.»

Hvad ville det säga? Hvem skulle då ha expedierat telegrammen? Ingen annan än Vasuchin och hans adjutant hade lofvat mig vidare underrettelser om Rusalkas öde. Hvem hade jag då att tacka för dem? De voro kanske idel mystifikation, när allt kom omkring?

Jag tog genast ihop med tre nya bref till S:t Petersburg, — ett till premierlöjtnant Vasuchin den yngre, ett till löjtnant Wulfert och ett tredje

till kapten Vasuchins underlöjtnant, hvars bekant-
skap jag gjort på Sveaborg och som också lofvat
sända mig underrättelser.

I alla tre berättade jag om telegrammen jag
fått, frågade om de voro sanna och bad om för-
klaring öfver det hela. Ty det var ju otänkbart
att telegrammen kommit flygande till mig ur luften
— jag måste ha någon af dem att tacka för de
intressanta meddelanden jag erhållit från Ryssland.

Återigen en veckas väntan. Sedan trenne bref,
ett från en hvar af mina ryska vänner, allihop af
så godt som samma innehåll. Ingen af dem hade
sändt mig telegrammen, ingen af dem kunde gifva
mig upplysningar om huru det riktigt förhöll sig
med saken. Men ingen af dem skref heller ett
ord om att telegrammen skulle innehållit falska
underrättelser, tvärtom lät det på dem som om de
i tysthet underskrifvit telegrammens innehåll. Och
en hvar af dem avslutade sitt bref med kapten
Vasuchins fras: »Ni har tydligen andra vänner än
mig i S:t Petersburg».

Jag blef naturligtvis långt mera nyfiken än
klok på de brefven. Jag hade helt enkelt blifvit
föremål för dunkla intriger, man ville se hur långt
min godmodighet och lättrogenhet sträckte sig,
man ville bara göra narr af mig, när det kom
till allt.

Jag förargades åt min lättrogenhet och beslöt
att afbryta all vidare förbindelse med mina ryska
vänner efter de roade sig med att intrigera mig.
Och samtidigt kände jag mig nöjd med att ha

bevarat telegrammen som min hemlighet; hade jag omtalat deras innehåll för kamraterna, skulle jag nu fått deras hejdlösa gäckeri öfver mig, när icke heller någonting vidare kom i dagen om det senaste mystiska strandfyndet vid Reval.

Då mottog jag — några dagar efter brefven och ungefär vid tiden af Alexander III frånfälle och Rysslands landssorg — en tung, rekommenderad försändning från S:t Petersburg. Att jag blef nyfiken var själfklart. Jag såg på paketets yttre att det innehöll papper eller böcker och fruktade således icke någon helvetesmaskin, afsedd att tysta mig för alltid med anledning af det jag redan visste om den egendomliga Rusalkaaffären. Såsom afsändare af paketet fanns med ryska bokstäfver tecknad ett fullkomligt oläsligt namn. Annars var jag mästare i att tyda ryska bokstäfver.

Jag afskedade brefbäraren och slet upp paketets omsorgsfulla segelgarnsförband. En massa papper, fullskrifna med en tät, liten stil, kom i dagen, och öfverst på dem låg ett bref till mig. På flytande, felfri franska förklarade den oläslige afsändaren hvad paketet innehöll. Brevet lydde som följer:

»Högt ärade herr löjtnant!

»Jag tar mig fortfarande friheten att hålla Er au courant med alla händelser, hvilka stå i samband med Rusalka och dess hemlighetsfulla öde. Medföljande anteckningar ha blifvit funna hos den nära Reval i land flutna döde officeren, och jag har för Eder räkning öfversatt dem till franskan.

»Ni skall se att det framgår hardt när otroliga saker af dem, hvilka ställa Rusalkaaffären i ett helt nytt ljus.

»Angående den döde sjöofficeren äro åsikterna mycket delade. En del anser sig i honom känna igen den i somras från Rusalkaexpeditionen försvunne officeren Salmatoff, hvilken han liknar till sin höga kroppsbyggnad och ljusa hårfärg, medan en annan del anser det stå utom allt tvifvel att han verkligen är sekundlöjtnant Solovin från Rusalka. Hans identitet har ej med säkerhet kunnat fastställas.

»För den förra åsikten talar, utom som nämndt hans kroppsbyggnad och hårfärg — hvilka dock äfven passa in på löjtnant Solovin — äfven det förhållandet, att man alls ej är så viss om att sagde marinofficer deserterat från expeditionen med en öfverstes fru från Sveaborg, som ryktet vill påstå. Faktiskt är dock att öfverstinnan Dorschinsky försvunnit från Sveaborg samtidigt med att han försvann från dykerikommandot, men å andra sidan påstås med bestämdhet att de icke stått i något som helst förhållande till hvarandra. Det, som talar mest emot antagandet att den funne sjöofficeren vore identisk med den deserterade Salmatoff, är att man senare torde ha sett honom lefvande i sällskap med öfverstinnan vid någon liten tysk badort. Kan detta bevisas, förfaller naturligtvis hela möjligheten att det vore han. Oförklarligt är också hur han skulle kommit i besittning af de till utseendet fullkomligt äkta anteckningarna, hvilka

som ni ser, äro daterade *ombord på Rusalka de två första dagarna efter det hemska skeppsbrottet.*

»För den andra åsikten, att den i land flutne officeren vore sekundlöjtnant Solovin från Rusalka, tala flera omständigheter. Främst den att hans ganska väl bibehållna linnepersedlar äro märkta med ett S., hvilket jämförts med märkningen på hans lyckligtvis i förvar tagna öfriga linnepersedlar och ha funnits stämma någorlunda väl. Dock begynner tyvärr äfven Salmatoffs namn på S., så att någon absolut visshet icke därigenom kunnat vinnas. Vidare låta anteckningarna fullt pålitliga, som ni får se, och bland fackmän har redan länge samma åsikt om Rusalkas öde varit rådande, hvilken nu skulle få sin fullkomliga bekräftelse genom de hos den i land flutne funna anteckningarna — om de äro äkta.

»Mot den senare åsikten tala däremot så betydande fysiska och kemiska lagar, att man så godt först som sist måste tvifla på dem.

»Först och främst är det otroligt, att en person, som legat begrafven mer än ett år under vattnet — låt så vara äfven i ett hermetiskt tillslutet rum — skulle kunnat bibehålla sig så bra som den funne officeren. Äfven om han bara en kort tid varit utsatt för vågsvallets och hafsvattnets inflytande, skulle ett årsgammalt lik ej motstått det. Vidare är det besynnerligt, att inga andra dokument påfunnits hos honom, än just de omnösa anteckningarna. De funnos visserligen sorgfälligt insydda i hans bröstficka, men man tycker

att han, då han visat så mycket förutseende med deras bevarande, äfven skulle tänkt på att bevara bevis för sin identitet.

»Vare därmed huru som helst, så mycket är visst, att de mest egendomliga och öfverraskande suppositioner kunna göras om Rusalkas öde på grund af detta fynd. Också har man svårt för att tro på en mystifikation och en förfalskning af papperen. Den försvunne löjtnant Salmatoff var visserligen känd som en fantast och lär ha ägt en icke obetydlig talang som skriftställare, men i alla fall är det nästan för skrupulöst att antaga det han vore författaren till anteckningarna. Än mer otroligt är att han bevarat dem på sig med sådan omsorg, om han verkligen genom en olyckshändelse, *som ingen bevittnat*, skulle ha omkommit under sommarens dykeriexpedition, i stället för att rymma med den vackra öfverstinnan.

»Alltså: — en mycket komplicerad sak, som skulle sätta de vildaste rykten i omlopp, ifall den kom ut bland allmänheten. Man bjuder till med minutiös omsorg att hemlighålla fyndet, och det har lyckats tills vidare. Numera har folk annat att tänka på med anledning af tsarens sjukdom, som man tror är till döds, och jag fruktar det hela skall sjunka i glömska, om ej något nytt strandfynd yppar sig och blir uppsnokadt af någon tidningsman.

»Det bör Rusalkaaffären dock ej få göra. Jag ger eder härmedels fullmakt att efter godfinnande

begagna anteckningarna och litat på er diskretion. Ni har goda vänner i S:t Petersburg, som Ni ser.

»Med utmärkt högaktning.»

Namnet oläsligt.

KAP. 8.

*Anteckningar. Rusalkas kamp för lifvet.
Katastrofen.*

Brefvet föll i mitt knä och jag sjönk i grubbel. Hvem var denne hemlighetsfulle någon, som sändt mig telegrammen och som dessutom nu sändt mig dessa underrättelser och denna packe högst intressanta anteckningar i en öfversättning, specielt färdiggjord för min räkning?

Och så denna afslutning, som liknade de andra brefvens, som jag fått af mina ryska vänner: »Ni har goda vänner i S:t Petersburg som Ni ser!» Hvad hade det att betyda? Ville man inblanda mig i konspirationer och hemlighetsmakeri? Det såg minsann så ut. Var det kanske en snara, som man ville fånga mig i? Men hvarför ville man fånga mig och huru skulle man göra det? Var jag inte en fri fransk medborgare på mer än 200 mils afstånd från S:t Petersburg? Det gick icke att snärja mig om man också ville det.

Det i all sin klarhet och rättframhet mystiska brevet bevisade att man väntade något af mig i

S:t Petersburg. Åtminstone hoppades man att jag skulle publicera anteckningarna i »Revue Marine» — till hvad ändamål kunde jag ej genast utfundera. Men så betänkte jag, att jag kanske verkligen kunde göra en god gärning för rättvisans och sanningens sak genom att bringa alla dessa egendomliga händelser till den franska allmänhetens kännedom. Det skulle åtminstone indirekt påverka och påskynda de långsamma officiella meddelandena om Rusalkas öde, hvilka man allt ännu undanhöll den allmänhet, som de angingo.

Jag började bläddra i anteckningarna. Som öfverskrift på första sidan stod:

En lifdömds anteckningar,

gjorda ombord på den sjunkna monitoren Rusalka under det närmaste dygnet efter dess försvinnande.

Onsdagen den 20 september 1893.

Och jag läste:

I går vid middagstiden afgingo vi med monitoren Rusalka från Reval med Helsingfors som destinationsort. Rusalka hade 162 mans besättning, huru många numera äro vid lif kan jag ej afgöra, emedan vattnet afspärrar den hytt, hvari jag befinner mig, från det öfriga fartyget. Komna ut på Finska viken i sällskap med kanonbåten Tutscha, kände vi att den redan tidigare starka sydvästvinden ökade för hvarje minut och hade betydligt upprört hafvet utanför Nargö.

Rusalka var ingen god sjöbåt (och hvar finns väl den monitor om hvilken man kunde påstå

motsatsen?), men lika fullt hoppades vi under den gynnsamma akterlåringsvinden lätt kunna passera Finska viken och ännu samma kväll ankra i Helsingfors. Men ett annat öde väntade oss.

Då vi hunnit ungefär halfvägs öfver Finska viken, och hade Revalstens fyrskepp litet bakom, passerade oss Tutscha, som stod bättre i sjöarna. Stormen ökade så, att rorgångarna måste bytas om för hvarje kvarts timme, emedan de hade ett styft arbete med att hålla den rullande kolossen i kurs. Vid hvarje starkare slingring slungades de af ratten om hvarandra mot styrhyttens väggar, ty ratten lydte vågornas tryck på rodret.

Kaptenen och vi andra insågo nogsamt den stora faran vi löpte, det hölls skeppsråd och beslöts att vi skulle försöka vända om till Reval. Vi hade redan tidigare gjort ett försök att vända, men då det hade sina svårigheter, togo vi vår gamla kurs igen. Vi kunde aldrig föreställa oss att sjön skulle bli så svår. Nu blef det nödvändigt, ty så här kunde vi ej hålla ut länge. Måhända stodo vi oss bättre, när sjöarna kommo för öfver, — det hade vi gjort en gång förut under storm på Östersjön.

Vid vändningen slungades den ena rorsmannen så våldsamt åt sidan att han knäckte sin arm och svimmade. Men fartyget hade nu bogen mot sjöarna och slingrade mindre farligt. Vi började redan hoppas på att kunna om icke nå fram till Reval i kväll, så likväl rida ut stormen här på öppna sjön. Rodret arbetade icke längre så oro-

väckande, kättingarna ansträngdes ej så mycket, och det gick en lättnadens suck genom oss alla. Vi hade under den sista halftimmen varit beredda att när som helst höra den hemska krachen som sade oss att rorkättingen sprungit och styrapparaten var bragt ur skick.

Hvad detta hade betydtt under full storm förstår hvarje sjöman.

Rusalka har ej någon ångstyrapparat; fartyget är af gammal konstruktion. Och äfven om en ångstyrapparat funnits, hade denna löpt samma fara att springa. Ty hela monitortypen lämpar sig alls icke i grof sjö, på grund af sin kolossala undervattens kropp, hvilken i teorien ju borde gynna fartygets rörelser, men som i praktiken gör dem dubbelt tunga och våldsamma så snart vågen bara är stor nog att applicera hela sin kraft mot sidorna och botten. I det fallet bli slingringarna ej sådana som på ett vanligt fartyg, utan fast mer lika väldiga stötar, som komma hela skrofvat att skälfa. Och för att hålla styr på sådana farliga slingringar, är Rusalkas roder ovanligt stort, hvilket i sin tur förklarar svårigheten för rorsmännen att manövrera med ratten, då fartyget kastas i sjöarna.

Vi hade som sagdt i officersmessen lugnat oss något. Fast vågorna numera oafbrutet med ett hemskt dån rullade öfver vårt låga däck, voro stöartarna ej längre så våldsamma. Pansartornet stod nog emot — det var rorapparaten, som var den svagaste punkten.

Men — och det var ett stort men!

Ingen sade ett ord om detta, men alla tänkte på det. Jag såg det lysa ur kaptenens annars så lugna ögon, jag igenfann det i ögonvrån hos alla mina kamrater, och jag själf kände detta men stiga mig kväfvande ända upp i halsen.

Rusalka var så godt som utdömd och förklarad mindre sjöduglig redan sommaren förut. I vintras hade den undergått remont och putsats upp på nytt — men — men — men! Vi visste alla att denna remont mera hade skett till namnet än till gagnet. Jag vill eller kan icke yttra mig närmare om huru det gått till på varfvet vid remonten, men det undgick icke ens en nybakad sjökadett att Rusalka var betydligt anfrätt i fogarna och läckte väl mycket för att vara ett järnfartyg, i kölrummet på hvilket man ej har lof att konstatera förekomsten af annat vatten, än det som naturnöd-vändigt kommit in genom kylpumparna i maskineriet.

Detta dystra medvetande gjorde oss tysta och modstulna. Befälets hållning smittade naturligtvis på manskapet. Ingen gick till kojs, fast nattvakten redan trädt på post. Men kölrummet pejldes med korta mellanrum, och vattnet där steg — steg säkert och oafbrutet trots att läns-pumparna arbetade för högsta ångtryck.

Stormen aftog icke, hellre tvärt om, att döma efter vågslagen, som blefvo allt starkare, ehuru vi småningom bort komma i lä för Nargö. Till vår olycka hade stormen dragit sig mera västlig, hvilket gjorde svallsjöarna än vådligare, då den

tornade upp vågen i den nya vindriktningen öfver den gamla.

Jag gick ett tag upp i pansartornet för att taga en öfverblick. Förut, litet i lä, hade vi Revalstens fyrskepp, jag kan icke säga hur långt borta, och nästan rakt i söder glimmade Nargö fyr. Jag beräknade att vi kunde ha trettio eller fyrtio verst dit. Vistelsen i tornet var ej den angenämaste. Oaktadt kanonen naturligtvis var indragen och fastsurrad och de falsade luckorna igenskrufvade, presade sjöarna sitt stänk genom dem, ty gummipackningen måtte ej ha varit tät nog, hvilket förklaras däraf att det så sällan kommer i fråga att stänga dem. Åtminstone har jag ej under min sjuåriga tjänstgöring på olika monitorer förut varit med om en storm, som gjort detta försiktighetsmått nödvändigt.

När jag kom ned igen fann jag mina kamrater vid tebordet, men det var synd att se hur dålig aptit vi raska sjöbussar hade. Kaptenen lämnade icke rorsmännen i styrhytten ens för att få sig ett glas te med oss. Hans te bars till honom där han stod på sin post. Vi andra hade icke mycket att säga hvarandra i kväll. Vi anade alla någonting ondt, det låg en förfärlig förstämning i luften, men ingen lättade den genom att säga hvad han fruktade. Ingen ville vara den första att uttala den modlöshet vi alla ofrivilligt kände.

Fram emot natten blef stormen ursinnig. På ett annat fartyg hade den väl skrämt oss föga, här på Rusalka läto de ökade vågslagen som döds-

salut för våra öron. På de senaste två timmarna hade loggen markerat endast 6 engelska mil, fast vi gingo för full maskin. Och vattnet i kölrummet steg oafbrutet.

Vi började bereda oss på det värsta. Kaptenen kom ned och gaf order om tillstängandet af alla vattentäta skott. Med tillhjälp af dem skulle vi kunna hålla oss flytande äfven om kölrummet fylldes med vatten och maskinrummet jämte det. Det hemska ljudet af gnisslande luckor och bul-tande hammare afbröto och öfverröstade för en stund stormens och vågornas dån.

Vi hade knappast kommit i ordning med luckorna, innan maskinen plötsligen stannade. Ännu ett par kolfslag, långsamma och ansträngda, sedan stod den obevekligt still, medan ett långt hväsande lät höra sig, alldeles som af utströmmande ånga. Hvad hade händt?

Maskiningeniören störtade blek som ett lärft in i officersmessen och rapporterade att den ena sliden i maskineriet tills vidare var satt ur stånd att fungera, emedan packningen gifvit vika och ångan strömmade ut. Under den starka sjögången hade den gamla maskinen arbetat högst ojämt, ty än stod propellern till två tredjedelar öfver vatten, än gräfdes den ner sig djupt under vågorna. På ett vanligt fartyg är detta ingenting sällsynt, det vet enhver, som legat under storm på öppna sjön.

Men på vår monitor, som ju ligger till största delen under vattnet, hade man antingen ej tagit med i beräkningen den skakning detta åstadkommer

i maskinen, eller också var denna helt enkelt för utnött för att stå bi mot skakningarna. Maskinen var urståndsatt att arbeta åtminstone för en half timme framåt. Man reparerade hvad man för-mådde, men maskinrummet stod fullt af utströmmande ånga, en eldare hade bränt sig illa, och man var nödgad att släppa ut så godt som all ångan för att lyckas med slidens iståndsättande.

Vår omtyckte maskiningeniör hade knappast talat ut, innan hafvet bekräftade sanningen af hans ord genom att slunga den knakande och redlösa monitoren så häftigt ned i en vågdal att hela teattiraljen klirrande och klingande slungades på golfvet och vi själfva fattade tag i hvarandra och sökte stöd hvar vi det funno för att icke följa dess exempel.

Och nu börjades den andra skräckinjagande akten i sorgspelet. Rusalka dref med stormen och sjöarna mot finska kustens klippor! Det var lyckligtvis långt dit ännu, men kunde ej maskinen sättas i stånd, så hade vi vårt öde besegladt. Äfven om det gamla fartyget skulle stå bi mot den redlösa driften undan sjöarna, så väntade skummande bränningar och skarpa undervattensref på att få taga emot oss.

Goda utsikter, i sanning!

Den ryske sjömannen är som den ryske soldaten fatalist i grund och botten. Medvetandet om att vi drefvo redlost för vågorna väckte ingen oordning, ingen panik, knappast nog en klagan. Vi officerare tryckte hvarandras händer, manskapet

gjorde likaså. Arbetet i maskinrummet fortgick med förtvifflans ifver, men försvårades i högsta grad af fartygets kastningar, hvilka hindrade det noggranna inpassandet af nya reservdelar.

Uppe i styrhytten stodo flera man färdiga att aflösa hvarandra vid ratten, och kaptenen stack ut på sjökortet den kurs vi togo. Vi drefvo med en å två knops fart nordnordostvart, och om ej strömmen hjälpte till för mycket skulle vi sannolikt icke förrän vid dager vara inpå finska kusten.

Då maskineriet kom i olag var klockan endast litet öfver nio på kvällen. Men de nio timmar vi tillbragt till sjös, föreföllo oss som lika många dygn. Jag vet mig icke ha några dödsfiender, men hade jag en sådan, så skulle jag önska han fick upplefva det vi upplefvat. Det skulle säkert göra honom mera försonligt och välvilligt stämd och locka fram hans bättre natur — åtminstone för en tid framåt.

Rusalka dref för sjöarna allt vidare nordnordostvart, och vattnet i kölrummet kunde redan räknas i fot, sedan läns pumparna upphört att arbeta jämte maskinen.

Kaptenen lät kalla allt ledigt manskap och befäl till messen, höll aftonbön och delade ut sakramenten som hans plikt var, när vi sväfvade i dödsfara. Aldrig har jag varit med om en mera gripande andakt. I bönerna blandades ljudet af hammarslag från maskinrummet, där kampen för vårt lif fortgick, med dånet af sjöarna, som bröto öfver fartyget och skakade det väldiga skrofvat under

ett doft brakande. När aftonbönen var gjord kysste vi hvarandra och lämnade oss i den Högstes hägn. Några gräto, men de flesta voro bleka och lugna.

Maskineriet kom aldrig i ordning. Efter midnatt bröt en sjö öfver däckets och spolade bort styrhytten jämte 2 man och en räddningsbåt, som var fastsurrad invid den. Nu voro vi öfverlämnade helt åt hafvets godtycke. Vi församlades åter i messen för att invänta vår undergång. Kölrummet var länge sedan fyllt med vatten; nu väntade vi endast att akterskottet skulle springa. Det var den del som var mest utsatt för vågen och som man ansåg svagast. Sedan skulle vi sjunka.

Omkring klockan tre på morgonen hördes ett skarpt hvisslande ljud, fartyget liksom stegrade sig och jag märkte att jag stod jämsmed fotknölna i vatten inne i officersmessen, greps af plötslig skräck och störtade hufvudstupa in i en hytt som stod öppen midskepps. Järndörren till messen slogs våldsamt igen om mig af lufttrycket.

KAP. 9.

Efter katastrofen. Instängd under hafvet.

De första ögonblicken jag befann mig ensam, visste jag icke riktigt till mig, beredd som jag var att hvarje ögonblick känna det kalla vattnet slå mig öfver hufvudet och att draga mitt sista andetag. Men vattnet slog icke in i hytten efter mig. En besynnerlig stillhet hade följt på dånet af böljorna, på det infernaliska hvisslandet af den undanträngda luften, på skriken och ropen. Som en sömngångare, hvilken vaknar ur en hemsk dröm såg jag mig omkring i den rymliga hytten, hvilken jag igenkände som kaptenens, fann allting där i sin ordning, endast att fartyget lutade betydligt öfver åt babord och icke längre rullade i sjögången.

Med ens gick ett förfärligt ljus upp för mig. Rusalka hade sjunkit. Akterskottet hade sprungit, vattnet fyllt officersmessen, kanske äfven maskinrummet och dragit hela fartyget till botten.

Nästa ögonblick stod jag vid hyttedörren och arbetade att få den upp. Omöjligt! Där fanns

någonting ofantligt tungt och segt, som lägrat sig utanför och höll dörren så starkt tillsluten, att mina krafter ej ens förmådde öppna den på glänt. Men jag märkte att en liten droppe vatten sipprade igenom springan, följdes af en annan och en tredje och att dropparna blefvo talrikare ju starkare jag tryckte mig mot dörren.

Det gaf mig förklaringen hel och osökt: Rusalka hade sjunkit, vattnet fyllde officersmessen utanför hytt dörren, och jag var ensam och hjälplöst instängd, hvem visste huru djupt under hafsytan!

När min förfärliga belägenhet klarnat för mig, var min första förtviflade tanke att begå själfmord för att bespara mig en långsam och kvalfull död. Jag såg mig omkring efter ett vapen och fann en revolver liggande i ett etui på kaptenens skrifbord. Jag tog fram den, undersökte den, fann den laddad och förde den redan till pannan.

Men så hindrade jag mig, dels af afsky för själfva gärningen, dels emedan ingenting ännu tvingade mig därtill. Jag hade det tvärtom mycket bra tills vidare, kaptenens hytt var rymlig, luften därinne var god, och själfva lampan brann ofvanför skrifbordet, spridande ett lugnt sken öfver mitt fängelse eller rättare sagdt min graf. Det hela var alls icke en bild från ett skeppsbrutet, sjunkande fartyg, och lugnet härinne stämde mig egendomligt fridfullt efter den tolf timmar långa spänningen i hvilken vi lefvat. Icke ett ljud afbröt tystnaden, och jag började undra om jag således var den ende, som öfverlevat katastrofen.

Det syntes mig dock oantagligt, ty Rusalka bestod af idel dylika, vattentäta skott, som vid monitorens sjunkande stängde sig af sig själfva för lufttrycket. Det var tvärtom helt naturligt att de andra också räddat sig, om icke allihop, så åtminstone de flesta. Ty vattnet hade, som sagdt, bara nått mig till fotknölarna ute i officersmessen och hade därför gifvit de andra god tid att rädda sig undan den första dödsfaran såsom jag gjort.

Men hvarför hade ingen hittat hit in? Det kunde jag icke svara på. Min räddning hade skett så instinktmässigt och omedelbart, så att jag endast påminde mig några förskräckta ansikten med dödsfasan målad i ögonen, hvilka jag sprang förbi med ett långt skutt. Jag hade sett en dörr stå öppen, störtade mig in på måfå genom den, och så snart jag hunnit in, slogs dörren igen om mig.

Slumpen hade gjort att jag funnit på den största hytten i fartyget, som rymde den största mängden luft, och som därför skulle hålla mig längst vid lif — — —!

Alla ventiler i hytten voro omsorgsfullt stängda af manskapet redan tidigare på kvällen, jag befann mig i ett hermetiskt tillslutet rum, där ingenting ännu felades mig, och där jag därför i lugn och ro kunde anställa mina betraktelser. I dem afbröts jag om en stund af det första ljudet jag hört sedan katastrofen. Det var en hammare som knackade mot någonting hårdt, icke särdeles långt borta. Det var tydligen några andra instängda, som tätade

sitt fängelse och stoppade till springorna mot det inträngande vattnet.

Den reflexionen ledde också mig att fästa min uppmärksamhet på de vattendroppar jag sett sippra genom dörrspringan. De sipprade ned allt fortfarande och bildade redan en liten puss på golfmattan. Jag, som för tio minuter sedan stod med revolvern i handen färdig att begå självmord, jag sökte nu fram ur kaptenens gömmor en linne-remsa och började med tillhjälp af min marin-officersdolk att omsorgsfullt täta den lilla springan i dörren där vattnet sipprade fram.

»Hvarför gör jag det?» frågade jag mig själf. »Tig!» svarade jag mig med detsamma. »Det gör du för att ha någonting att göra!» Jag ville ej vara löjlig nog att ens för mig själf medgifva att jag tänkte på en möjlig räddning. Men när räddningstanken en gång satt sig fast i min hjärna, blef den småningom allena härskande där.

Visste jag så noga att Rusalka alls sjunkit, såsom jag först antagit? Hvad berättigade mig egentligen att antaga det så säkert? »Jo, — vågsvallet som upphört», sade jag mig. Och inför det faktum böjde sig t. o. m. min ofrivilliga lifslust och mitt oreflekterade hopp om räddning. Rusalka måste befinna sig ganska långt under vattenytan, kanske redan nere på hafsbotten, efter ej en rörelse förmärktes på dess skrof.

Jag tog ett af vaxljusen på kaptenens bord, fann tändstickor och tände det och skrufvade upp ställuckan som skyddade hyttfönstret inifrån. Ge-

nom det tjocka glaset såg jag vatten, — men vatten, som var stad i rörelse. Stod således Rusalka stilla på botten, medan undervattensströmmen drog oss förbi. Jag hade icke känt af någon stöt, hvilken naturligtvis bort kännas om skrofvat tagit törn emot en klippa, ja äfven om det lagt sig mycket varligt till ro på en jämn sand- eller lerbotten.

Nej, — på vattnets upp- och nergående rörelse märkte jag snart att vi ännu flöto. Af den nergående rörelsen slöt jag mig till att vi t. o. m. stego då och då. Ju längre jag observerade vattnets rörelser genom den tjocka glasskifvan, desto klarare insåg jag att Rusalka befann sig i ett slags labilt jämviktsläge under vattnet, sväfvande mellan hafsytan och botten på ett djup, som naturligtvis var omöjligt att bestämma härinifrån fartyget. Denna slutsats var mycket logisk och ofelbart den rätta. Fartyget hade fyllts med vatten endast till hälften; de vattentäta, luftfyllda skotten hindrade det att sjunka djupare och nu irrade vi omkring Finska viken med undervattensströmmarna utan mål och utan förmåga att bestämma hvar vår färd skulle ända.

Jag såg på klockan — hon var 4 på morgonen. Om några timmar kunde jag bestämma huru djupt under vattnet Rusalka låg. Det skulle helt enkelt ske genom att jag släckte lampan och observerade om något ljus trängde ner genom vattnet. De timmarna föreföllo mig ändlösa, sedan jag öfvervunnit den första spänningen efter katastrofen och kände förslappningen inträda.

Jag såg noga efter förrådet af tändstickor i hytten. Sedan betänkte jag att den lilla mängd syre, som fanns i den instängda hytten, yttermera förminskades genom att jag lät lampan brinna. Hvarpå jag släckte den och sträckte mig ut på soffan i stickmörkret, gifvande mig till rof åt de mest underliga tankar, som någon lifdömd ännu haft. De höllo mig länge och väl vaken, jag kan icke säga huru länge.

Till min förvåning fann jag att jag egentligen alls icke bar mig åt och tänkte som en person, hvilken har en oundviklig kväfningsdöd för ögonen, tvärtom sysslade jag på det ifrigaste med planer att befria mig ur mitt fångelse, och mitt intresse för vår belägenhet var långt större, än en döds-kandidat borde få hysa. Jag försökte förgäfves hålla mina tankar på de stora, eviga tingen; min sega, syndiga natur tog ut sin rätt och framkastade de vidunderligaste projekt till min och hvarför icke också kamraternas räddning. Jag såg mig dyka triumferande upp till hafsytan följd af de andra, nära intill oss låg ett skär och vi räddade oss på det. En känsla af obetvinglig glädje tog mig för ett ögonblick fången, och jag beslöt att genast sätta mig i förbindelse med de andra instängda.

Hytten bredvid var premierlöjtnantens. Utan tvifvel hade någon eller några räddat sig i den. Jag dunkade med fästet af min dolk ett antal gånger mycket hårdt i väggen, som skilde åt de två hytterna. Intet svar. Jag dunkade å nyo. På afstånd förnam jag ett svagt ljud, som af en

människoröst, jag ansträngde mina öron till det allra yttersta för att urskilja hvad det var, men kunde ej komma på det klara därmed. Ännu ett par starka slag i skiljeväggen förblefvo utan svar.

Så resignerade jag och beslöt att invänta morgondagen. Morgondagen? Jag var en narr, som trodde jag skulle upplefva den. Hvad borgade för att icke vattnet nästa minut sprängde väggarna till kaptenens hytt och dränkte mig inom ett ögonblick? Trycket af vattenmassan måste vara ofantligt och väggarna kunde omöjligt stå emot det i längden. Men den djupa tystnaden rundt omkring kontrasterade så skarpt mot den skräck jag försökte framkalla i mina tankar, att jag fann mig löjlig, som gjorde mig någon oro. De vattentäta skotten voro ju beräknade för ett tryck likt detta, och om ej Rusalka drefs af strömmen med god fart mot någon undervattensklippa och bräckte sidan på sig, så skulle vi med all sannolikhet förbli instängda här till domedag.

Återigen började jag göra upp räddningsprojekt. Den starka sydväststormen hade satt hafsvattnet i rörelse från väster åt öster längs finska kusten, och vi följde som en död fisk med strömmen. Hvar skulle vi stanna? Vid det här laget kunde vi ej hafva alltför långt till land, och jag såg i tankarna Sveaborgs batterier resa sig på afstånd mot den ljusnande morgonhimmelen i öster.

Huru skulle vi kunna göra oss bemärkta? På öarna utanför Sveaborg finnas bebyggare, och det gällde att draga deras uppmärksamhet på vår be-

lägenhet. Men huru? — Huru? En sekund inbillade jag mig att vi utan svårighet kunde sända en boj upp till hufvudytan, fästa en flagga vid den och sålunda markera hvar vi funnos. Utan tvifvel skulle »Tutscha» — det andra marinfartyget i hvars sällskap vi i går lagt ut från Reval — utan tvifvel skulle det sakna oss, ana oråd och genast i dag gryningen denna samma morgon begifva sig ut på upptäcktsfärd efter oss.

Om jag bara kunde sätta mig i förbindelse med de andra instängda, så hade vi kunnat rådlägga gemensamt och med förenade krafter bryta upp en af de tillskrufvade däcksluckorna, skicka bojen i väg upp till hafsytan och sedan invänta resultatet af våra bemödanden.

Jag bearbetade hyttväggen med mitt dolkfäste och med kaptenens stöfvelknekt och gjorde ett sådant buller att det kunnat väcka de döde. Intet svar. Den djupa, omätliga tystnaden under vattnet svarade icke ens med ett eko på mina ansträngningar.

Jag började ändtligen förtvifla. Jag insåg att manövern med däcksluckorna svårligen lät sig göra, att trycket utifrån var så starkt så att vi omöjligt kunde öppna dem ens på glänt, än mindre praktisera ut en boj genom dem. Och om vi också kunde öppna dem aldrig så litet, så skulle vattenmassan med ett dån rusa in och skrofvat sprängas genom blotta lufttrycket som uppstod därigenom. Likafullt gaf detta mig anledning till nya funderingar och antaganden.

Om vi skulle försöka spränga skroftet genom att låta vattenmassan rusa in? Kanske kunde vi därigenom själfva befrias ur vårt fängelse och åtminstone för en stund få se dagens ljus igen. Det fanns ett öfverflöd af lifräddningsgördlar och simbälten ombord, kommo vi engång upp till hafsytan, så kunde vi alltid taga oss fram till land med tillhjälp af dem.

Den lugna tystnaden omkring mig och mitt oekväma läge på soffan invaggade mig i en mängd bedrägliga förhoppningar, dem jag med all makt bjöd till att omfatta som fullkomligt utförbara. Hufvudsaken, och det jag närmast hade att göra, var bara att ställa mig i kommunikation med mina instängda kamrater. Och jag skulle nog finna på någon idé som förhjälppte mig att nå detta.

Mina tankar blefvo allt mera orediga och fantastiska. Den föregående dagens starka sinnesintryck hade bragt mig i ett tillstånd, gränsande till vansinne. Men det var ett behagligt vansinne, fyllt af ljusa förhoppningar och utförbara räddningsprojekt.

Ett ögonblick öfverraskade jag mig med att tänka att jag drömt alltsammans. Jag strök eld på en tändsticka och såg mig omkring. — Nej, det var i kaptenens hytt jag befann mig. Jag gick och tog på dörren. Den hölls igen af en jättekraft.

Längre hade jag icke styrka att tänka och planera. Jag kastade mig på soffan och somnade bort från hela min hemska belägenhet. Kanske min sista sömn, tänkte jag.

KAP. 10.

Instängd under hafvet.

När jag åter vaknade fann jag hytten mörk som förut och i så godt som samma läge. Kankända jag låg med hufvudet en smula lägre ned än hvad jag gjort vid insomnandet. Jag trefvade efter tändstickorna, fann dem och skulle just stryka eld på en af dem, då en helt liten strimma svag, grönaktig dager föll mig i ögonen.

I nästa ögonblick famlade jag med händerna öfver stället där strimman syntes, fann att jag glömt skrufva till den inre ställuckan för hyttfönstret, och att det var genom det den matta, gröna ljusglinten föll in. Först trodde jag mig icke vara rätt vaken, att jag såg i syne eller yrade, ty jag hade ett klart medvetande om hvar jag befann mig. Men snart insåg jag att det var dagsljuset, som föll genom vattnet och sände en svag strimma ända in i mitt fängelse.

Jag höll på att uppgifva ett rop af glädje. Med ansiktet tryckt tätt intill rutan, iakttog jag den svaga ljusstrimman från ofvan, gaf akt på

vattnet och fann att det allt ännu var i rörelse såsom i natt. Af dess rörelse kunde jag dock omöjligt sluta mig till om Rusalka stod stilla eller dref vidare med strömmen. Jag fann det besynnerligt att vår rörelse — om vi alls voro i rörelse — skedde så jämt och lugnt, att fartyget knappast med några centimeter ändrat sitt läge i vattnet. En starkare ström hade ju bort försätta hela skrofvat i svängning och ändra horisontal- och vertikallinierna för hvarje minut inne i hytten. Men den befann sig i ett nästan lika horisontalt och regelrätt läge, som om Rusalka legat för ankar i en hamn.

I detsamma betänkte jag tillgången vid skeppsbrottet och förstod att skrofvat befann sig i jämvikt. Först och främst vägde maskineriet ojämförligt mest af hela monitorens inredning, och det befann sig nära botten midskepps och utgjorde så att säga den förnämsta ballasten, som höll skrofvat upprätt. Sedan hade kölrummet allra underst redan under vår resa fyllts med vattenballast. Vid själfva katastrofen sprang akterskottet och lät den stora officersmessen utanför min hytt fyllas med vatten. Högst sannolikt hade man ej hunnit stänga nedgångarna till maskinrummet, hvarför detta djupt nere belägna stora rum också fylldes med vatten. Alla skott och rum, som ännu innehöllo luft och höllo skrofvat flytande, voro därför belägna högre upp, tätt under själfva däckets. Men dessa luftfyllda simblåsor höllo icke endast fartyget flytande, de höllo det också i jämvikt. Sådan var förklaringen till att vi icke stälpt efter sjunkandet.

Ju mera jag tänkte på vattnets rörelser, dem jag iakttagit genom hyttfönstret, desto mera sannolikt ansåg jag det vara att de härledde sig af skrofvets svängande rörelser *i horisontalplanet*. Vi drefvo allt ännu omkring som en väldig fisk några famnar under hafsytan utan hopp att kunna komma upp till ytan igen och med föga utsikt att törna på någon klippa, ty de djupa undervattensströmmarna undvika helt naturligt alla grunda ställen, och vi följde med dem.

Ja, — hvad hade jag nu att göra?

Den lilla grönaktiga strimman dagsljus hade blifvit allt svagare, och jag slöt däraf att strömmen eller andra orsaker förde oss djupare ned mot botten igen. Medan jag iakttog den flyende ljusningen, greps jag af en rysning och insåg med ens det fullkomligt hopplösa i min belägenhet.

Jag tände lampan och såg på mitt ur. Klockan var tolf, — på dagen, förstås. Alltså hade nära nio timmar förgått sedan skeppsbrottet, och af dem hade jag sofvit minst sju i lugn och ro. Märkvärdigt att jag kunnat göra det! Huru var det möjligt att jag med kväfningsdöden för ögonen, hopplöst instängd i ett järnskruf flera famnar under hafsytan, hade kunnat visa en sådan likgiltighet för mitt öde? Icke ens nu kände jag mig riktigt djupt upprörd; jag tog det med en oförklarlig själsro, som förvånade mig på det högsta.

Alla mina kära, där uppe i det klara dagsljuset föreföllo mig mera som överkliga drömbilder, än som föremål för min längtan och saknad. Jag

tänkte på min eviga skilsmässa från dem med ett slags dof ro, som misshagade mig och kom mig att kalla mig hjärtlös. Det var ingen bittert tillkämpad ro, — det var likgiltighet! Annat namn kunde det ej få.

Då gick ett ljus upp för mig: — det var luftens syre, som började tryta! I samma ögonblick greps jag af ett slags fasa, — jag var redan på väg att dö kväfningsdöden utan att jag märkte det. Däraf min likgiltighet och min stora själsro!

Min energi vaknade ånyo. Af alla krafter dunkade jag i hyttens väggar för att väcka mina kamraters uppmärksamhet, ställa mig i förbindelse med dem och vidtaga gemensamma åtgärder för vår räddning. Alla mina ansträngningar gäfvo icke större resultat än de i går. Jag slöt däraf att de andra kanske länge sedan voro döda, att de möjligen drunknat redan vid själfva katastrofen, och att jag var den enda lefvande ombord på det flytande undervattensfartyget. Men jag orkade knappast bli hemsk till mods öfver upptäckten, jag tog den som allting annat med min oförlikneliga, ofrivilliga själsro.

I natt hade jag tänkt på att bryta mig med våld genom skiljeväggen till den andra hytten bredvid min, nu insåg jag lönlösheten däraf. Väggen var af stålplåt, lufttät och ansenligt tjock visste jag. Jag hade inga verktyg, som skulle satt mig i stånd att genombryta den, och dessutom hade jag hvarken håg eller krafter därtill numera. Nu skulle jag i stället bereda mig att möta döden som en man.

I kaptenens lilla handbibliotek fann jag ett exemplar af Nya testamentet, och jag fördjupade mig med andakt i läsningen af det. Därmed fortsatte jag länge och väl tills jag tröttnade och mina tankar ej längre höllos vid texten. Hvad skulle jag taga mig till för att förkorta de ändlösa, sista timmarna af mitt lif? För revolvern var jag alldeles botad; — det är ett godt drag hos den ryska nationalkarakteren att själfmord äro sällsynta bland äkta slaver.

Jag hade redan länge haft så att säga på mitt samvete en förnimmelse af att jag, efter jag var i stånd till det, borde uppsätta en detaljerad berättelse om Rusalkas öde, ifall skrofvat någon gång skulle bringas i dagen och de efterlevande anställa forskning om dess undergång. Utan tvifvel hade styrhytten, som spolades öfver bord jämte en lifräddningsbåt, framburit underrättelsen om Rusalkas skeppsbrott till finska kusten, men ingen skeppsbruten hade väl ännu lefvat instängd å ett sjunket fartyg i snart tolf timmar. Hela min belägenhet föreföll mig så ovanlig och framför allt Rusalkas jämviktsläge, så att jag genom en berättelse om mina öden efter skeppsbrottet kanske skulle efterlämna ett unikum, sådant som sjöfartens historia ännu ej kände till.

Jag blef plötsligen mycket intresserad af denna min uppgift. Det var onekligen både manligare och nyttigare att författa en sådan berättelse, än att vridande händerna af förtviflan motse en död, som lät vänta på sig kanske ännu i flera dagar.

Jag sökte reda på papper och skrifdon i kaptenens bord, fann bådadera och började skriva på denna berättelse. Jag har redan berättat det viktigaste, utan att mina krafter svikit mig, och jag skall fortsätta så länge jag är i stånd att hålla i pennan och tänka en redig tanke. Det distraherar mig, samlar min viljekraft och ger mig inbillningen att jag dör ett slags hjältedöd.

I kaptenens bord har jag funnit en flaska vin och några hveteskorpor, jag har styrkt mig med dem, när krafterna hotat svika, och jag har ofta förundrat mig öfver att syremängden ej länge sedan är slutförtärd och jag själf död såsom jag redan är begrafven. Det kommer sig väl af hyttens storlek att jag ännu lefver. Jag har allt emellanåt stark hjärtklappning. Det susar för mina öron, och symptom af svindel ha redan visat sig. I alla fall står jag bi ännu så länge, jag för pennan ganska stadigt och mina tankar lyckas jag också hålla i styr tills vidare. Men sömning känner jag mig.

Jag misstänker att mitt lugn ej förskrifver sig bara från den minskade syremängden i luften. Jag vet att min morbror under Plevnas belägring i turkiska kriget lade i dagen ett liknande mod, som hans kamrater funno heroiskt, men som han själf ansåg för den naturligaste sak i världen. Det ligger kanske i släkten. Vi äro fatalister allihop, goda soldater och passionerade rökare. Jag saknar tobak förfärligt här i mitt fängelse, har genomsökt alla kaptenens gömmor utan att finna en cigarrett,

och känner detta umbärande som min allra största plåga. Mitt eget cigarrettfodral glömde jag på bordet i officersmessen vid min brådstörtade reträtt till kaptenens hytt. Om kaptenen bara varit rökare, så skulle mina sista timmar förflyta jämförelsevis angenämt.

Under mitt sökande i kaptenens gömmor har jag dock gjort ett litet fynd, som inger mig än mera ro. Jag fann en ask med inskriften opium, öppnade den och såg en mängd små, svarta piller, säkert tillräckligt många för att gifva mig sömn, ifall dödskampen och kväfningsattackerna bli för svåra. Af hunger plågas jag icke ännu, men det som är värre är att lampan hotar slockna, fast jag sett efter att där ännu är olja för minst tio timmar. Allt tecken på att syremängden närmar sig sitt slut.

Jag ser med så godt som kärlek på denna min lysande vän, som anger huru lång tid jag har kvar att lefva. När lågan krupit ned i glaset och visar bara en svag, flämtande rand, då har också min lifslåga nått sitt minimum och skall släckas ut i nästa minut. Det dröjer icke alltför många timmar nu mer, jag ser det och känner det på flera tecken.

Mina fötter äro iskalla, och jag vill ej värma upp dem genom en häftig promenad i hytten, ty då bli mina andetag dubbelt djupa, syreförbrukningen ökas också dubbelt, och syret vill jag spara för lampan och för att slutföra mina anteckningar.

Kanske skola de få också ett vetenskapligt intresse. Jag har en vän som är läkare och vivi-

sektor naturligtvis, han brukar lägga kaniner under en glasklocka och hålla dem där tills de äro döda, och han räknar pulsslagen på dem och gör andra, troligen mycket viktiga, vetenskapliga upptäckter. Nu är jag själf en sådan kanin. Och samtidigt är jag läkaren.

Min puls slår mer än hundra slag i minuten, hvilket ju tyder på att slutet alls inte är så nära, eller hur? Det är ju tvärt om febersymptom, så mycket jag vet. Men de bero kanske på ansträngningarna jag gör att hålla mig styf.

Just nu faller mig en möjlig idé in. Hyttfönstret går att öppna inåt, — kanske kunde jag tränga mig ut genom det och flyta upp till hafsytan? Orimligt! Det är för litet. Dessutom skulle vattnet rusa in och det med ett tryck, som hindrade hvarje försök att spjärna mot strömmen. Nej, jag får bli där jag är, tills det faller naturlagarna in att befria min döda kropp. Lefvande kommer jag aldrig ut.

Jag granskar i alla fall fönstret och blir skrämmd för att glasskifvan skall gifva vika för det oerhörda trycket utifrån. Nästa sekund skrufvar jag omsorgsfullt till den inre plåtluckan och återkommer till mina anteckningar. Men jag vet icke längre hvad jag skall skriva om, jag känner mig olustig och misstänker att dessa mina rader likafullt aldrig skola falla i händerna på någon, och att om de göra det de för länge sedan äro oläsliga. För att i största möjliga mån förekomma detta, skall jag slå in dem i oljepapper, hvilket finns till hands och sedermera

sy in dem i min bröstficka. Nål och tråd har jag också träffat på i ett fack af skrifbordet, — Kaptenen tycks ha varit en omsorgsfull herre! Sist slår jag ett simbälte om mig, så jag flyter upp när Rusalka ändat sin undervattensfärd.

Det går omkring i hufvudet på mig, jag måste taga mig en stunds hvila. Jag lider ej af någon andnöd, men det vimlar för mina ögon och jag fryser. Intet under, ty sedan nära tolf timmar är elden släckt under ångpannorna, värmeledningsrören fyllda med kallt vatten, och hafvets hösttemperatur knappast öfver 6 grader — på detta djup möjligen endast 4.

Innan jag hvilar mig vill jag — i händelse jag aldrig mera skulle vakna — anbefalla den, som finner mig och mina anteckningar att öfverlämna oss åt myndigheterna. Jag har i plånboken några sedlar, som skola tillfalla min upphittare, ifall han ombesörjer mitt lik och mina kläder till närmaste ort, där vederbörande ha att omhandtaga strandfynd af denna art. Ty jag förutsätter att hafvet kan fräta upp skrofvat i fogningarna och låta mig flyta upp. Man vet ej hvad som kan ske. Ingenting är omöjligt. Och om man ännu ej då vet någonting säkert om Rusalkas öde, så skall jag bli ett välkommet men sorgligt bevis på det öde som träffat oss. Jag anklagar ingen för det, med döden för ögonen förlåter man. Må den jordiska rättvisan döma lika mildt som jag!

KAP. 11.

*Instängd under hafvet. En bekännelse
af privat art.*

Min sömn blef oroad af plågsamma drömmar, — mycket plågsamma drömmar. Men jag sof likafullt, tills jag for upp vid en svag stöt, som ögonblickligen kallade mig till sans och lät mig fatta att någonting händt, hvilket kanske medförde en förändring i mitt öde.

Den svaga stöten följdes af en annan, och så var det som om skrofvat glidit utför en klippvägg eller något liknande. Tillika märkte jag en tydlig krängning af hytten, hvori jag låg och motsåg med spänning hvad som skulle komma. Men det blef återigen tyst, dödstyst som förut, min spänning gaf vika och jag började andas tungt. Fartyget hade kanske stött på en klippa eller bara snuddat vid den. Hvilketdera det än gjort, mig bragte det ingen förändring i mitt läge.

Vid mina djupa, ångestfulla andedrag märkte jag tydligt för första gången att luften började tryta. Jag kunde ej få den in i lungorna, jag an-

strängde mig och ansträngde mig så bröstkorgen var nära att sprängas, men det var mig omöjligt att supas in så mycket luft som de fordrade. I min ångestfullhet tappade jag tändstickorna på golfvet och gaf mig krypande på alla fyra att söka reda på dem. Det lyckades mig icke genast att finna dem. De hade gömt sig mycket väl undan, eller också var jag yr i hufvudet redan.

Under mitt krypande på golfvet gjorde jag emellertid en upptäckt, som förlängde mitt lif med många timmar. När jag under sökandet efter tändstickorna närmade mitt hufvud till golfvet i hörnet af hytten, stötte jag till något i väggen nära skrifbordet och kände ett lätt luftdrag, som gjorde mig oändligt väl till mods och förde med sig en lustförmimelse och ett välbefinnande utan like. Jag blef liggande stilla på golfvet och söp in luftdraget med fulla lungor. Det kryade upp mig, mitt hufvud blef klart igen, och om en stund fann jag också tändstickorna, som gömt sig under ett hörn af skrifbordsmattan.

Jag strök eld, men stickan ville icke brinna, än mindre ville lampan tända sig. Ändtligen lyckades jag få den att brinna med en röd glans, som knappast kunde kallas låga, men som likafullt lyste upp dunklet så mycket att jag fann orsaken till luftdraget.

Under min tolf timmar långa fångenskap i hytten, hade jag ej fallit på den idén att öppna någon ventil, emedan jag naturligtvis fruktade att vattnet skulle rusa in. Nu hade jag i mörkret

ofrivilligt stött till en ventillucka nära golfvet, men i stället för vatten kom det en ström frisk luft, som satte nytt lif i mig. Ventilen ledde icke ut, utan endast till premierlöjtnantens hytt strax bredvid. Och det var därifrån den friska luftströmmen kom och fyllde mina stackars halfförtvinade lungor.

Jag insåg dock genast att det var endast en galgenfrist och hängaf mig icke åt några jublande förhoppningar. Jag kunde allra högst lefva några timmar mer genom att närma munnen till ventilen och dricka frisk luft ur grannrummet. Men likafullt väckte min nya upptäckt en hel mängd planer och projekt till lifs inom mig. Kanske kunde jag bryta igenom väggen med hjälp af ventilhålet? Nej, det var omöjligt. Men jag tyckte i alla fall jag hade en ofantlig rikedom nya möjligheter för mig bara genom upptäckten af ett hål i en vägg.

Jag tog ned lampan på golfvet, satte den in i luftströmmen från ventilen och hade glädjen att genast se den lysa dubbelt bättre. Medan jag hängaf mig åt en mycket barnslig och kortsynt glädje öfver de nya intressen, jag skaffat mig i min fångenskap, kom jag att tänka på att det säkert sträckte sig en hel rad ventiler från hytt till hytt i och för den inre luftväxlingens skull i fartyget. Med tillhjälp af dem skulle jag kanske göra mig hörd af mina olycksbröder, ifall de ännu voro vid lif och hade räddat sig till denna sida af fartyget.

Med munnen tätt intill ventilen häfde jag upp det allra värsta skrån mina lungor voro mäktiga af, för att draga kamraternas uppmärksamhet på mig.

Intet svar. Men själf blef jag så skrämnd för min egen röst, att jag kände håren resa sig på mitt hufvud och for förskräckt tillbaka. Det föreföll mig som utmanade jag hafvets andar, eller som gjorde jag allarm i grafvens heliga tystnad.

När jag hämtat mig litet, gjorde jag mig frågan hvad det kunnat bli af mina kamrater? Skulle jag verkligen varit den enda, som räddat mig? Nej, — jag hade ju strax efter min instängning hört hammarslag, hvilka jag antog komma af att kamraterna tätade sin tillflyktsort mot det inträngande vattnet. Men hade jag verkligen hört det? Var det icke endast min uppretade inbillning, som lät mig förnimma ljud, hvilka ej funnos till i verkligheten?

Det kunde jag icke afgöra numera. Så mycket visste jag säkert, att det var det enda ljudet jag hört under hela min fångenskap, utom stöten och skrapandet mot klippan nyss, af hvilka jag blifvit väckt ur min slummer. Jag hade ju bultat som en vansinnig i hyttens väggar, utan att få ett knyst till svar. Nej, jag hade visst inga förhoppningar om att medels rop kunna väcka de andra instängdas uppmärksamhet, — då hade de förr kunnat höra mina bultningar i väggen.

Emellertid gaf mig möjligheten att korrespondera genom ventilerna ingen ro. Jag ropade ånyo allt hvad jag förmådde, utan att få annat svar än det hemska instängda ekot från hytten bredvid. Sedan gaf jag mig till tåls. Jag insåg ännu en gång att fartygets väggar voro mycket bättre ljudledare,

än någonsin de stängda ventilerna, och förklarade för mig själf att jag tydligen var den enda, som öfverlevvat skeppsbrottet.

Jag tog ned mina anteckningar på golfvet och fortsatte att skriva på dem där, emedan jag var nära att kvävas, när jag reste mig upp. Sedan jag nu fortsatt dem en lång stund, ser jag på mitt ur och finner att den fjortonde timmen af min fångenskap inträdt.

Huru länge skall detta fortfara? Huru länge skall jag besitta motståndskraft och envishet nog för att icke duka under? Och hvartill tjänar egentligen hela denna min envishet? Är det ej lika godt att jag tar in mina opiipiller genast, sköljer ner dem med en klunk vin, bäddar mig på golfvet och öfverlämnar mig frivilligt åt det öde, som ändå väntar mig om några timmar, när den nya luftkällan i hytten bredvid är utsinad?

Mitt förnuft svarar ja, mitt hjärta nej. Och jag lyder det senare i den oklara förhoppningen att möjligen någonting kan inträffa, som gör min belägenhet bättre eller kanske helt och hållet befriar mig ur mitt fångelse. Det är märkvärdigt så envist hoppet är. Det är som en mask eller ett kryp, stående mycket lågt på naturens utvecklingskala. Det kan stympas, misshandlas, plågas, huggas sönder, men likafullt röra sig de enskilda delarna, likafullt söka fragmenten sin räddning ännu efter döden. Det är lifsenergin, — den oförklarliga lifsenergin, som står öfver vårt förnuft och tar

makten af det, och som ofta utför det omöjliga, hvilket vi aldrig trott oss i stånd till.

Jag behärskas af samma dunkla makt. Jag har tvenne viljor, den ena resignerad, andligt förnäm, likgiltig och utan positiv kraft, den andra ursprunglig, materiel, osammansatt och så kraftig, att mitt förnäma förnuft ingenting förmår emot dess beslutsamhet.

Det är denna andra omedgörliga och omedvetna vilja, som tvingar mig att lefva, utsträckt på golfvet i en hytt med fördärfvad luft och plågad af allt oftare återkommande anfall af svindel och ett slags yrsel. Jag hoppas ingenting, men jag hoppas ändå det omöjliga; jag väntar bara på döden, men väntar likafullt att jag skall befrias ur mitt fängelse genom någon öfvernaturlig hjälp.

Jag är endast tjuuguåta år, och det ursäktar mig kanske. Egentligen är jag icke orolig, men jag börjar tänka på en hel del småsaker i mitt lif, hvilka ingifva mig ett slags känsla af ånger och sjukt samvete, nu när jag skall lämna det för alltid. Jag tror icke på någon direkt vedergällning efter döden, men jag kan icke fritaga mig från tanken att jag lider för mina synders skull.

I anteckningar som dessa, borde jag kanske ej gifva plats åt mina personliga sorger och känslor, men jag är inte mer än människa, och jag vet med mig att detta är det sista ord till någon, jag kommer att säga. En annan sak är om dessa rader någonsin falla i händerna på en medmänniska efter min död. I alla fall likasom lättar det mig att

anförtro dessa mina sista tankar åt papperet framför mig, och att de röra sig omkring mina egna angelägenheter är ju ingenting att undra öfver.

Det är i synnerhet två saker, som plåga mig, och af dem står den ena i samband med Rusalka, i ganska nära samband, har jag efteråt insett.

För flera år sedan älskade jag en ung flicka och hon älskade mig igen. Men genom ödets och lifvets skickelser blefvo vi aldrig iståndsatta att realisera våra drömmar. Jag var en fattig, ung marinlöjtnant, hela mitt kapital bestod af ljusa framtidsförhoppningar; hon var en fattig flicka af god familj, som lifnärde sig genom att gifva lektioner i franska och tyska. Vi hade gjort vår bekantskap i min mors hus, ty hon var god vän till en af mina systrar.

Jag glömmmer aldrig den smärta det vållade min syster, när jag senare blef så godt som tvungen att öfvergifva min ungdoms kärlek för att komma fram i lifvet. Numera är jag alldeles viss på att detta hjärtlösa steg, hvilket gjorde mig större sorg än de mina anade, i det hela taget var det bästa jag kunde göra, ty därigenom besparade jag min älskade en mycket bekymmerfull framtid som maka och moder, särdeles efter det oundvikliga öde som nu väntar mig. En marinlöjtnants änkas pension satte henne endast i tillfälle att känna lifvets bitterhet dubbelt, om hon ännu därtill måst draga försorg om barnen.

Det är icke själfva saken, att jag öfvergaf henne, som gör mig samvetsförebåelser, det är

sättet hvarpå det skedde. Som många andra unge män, hvilka dragas in i sällskapslifvet inom det Petersburg som roar sig, gjorde jag min framgång där och mitt avancement inom marinen genom att söka gunst hos damerna i den högre officersvärlden. Jag har att tacka en generalska för min sekundlöjtnantsfullmakt, jag har att tacka henne för att jag lärt mig den stora världens vanor och sätt, men ryktet om mina framgångar lät jag på ett beräknadt och fult sätt finna vägen till min stackars fästmörs öron, så att hon af stolthet frivilligt skulle bryta vår förbindelse.

Det gjorde hon också, och jag blef fri. Hon tog skenet på sig och blef den, som afbröt vårt förhållande, allt med ett tyst hjältemod och ett tigande förakt, som upprörde mig på det allra högsta. Jag visste så väl att hon genomskådade mig, jag kände mig förödmjukad och tacksam på en gång, och jag har aldrig efteråt vågat se henne in i ögonen.

Men då jag nu i min ensamhet, halfkväfd under hafvet och med vissheten att snart omkomma, gör upp räkningen med lifvet, så måste jag ställa en bön till henne. Jag är viss om att den, som finner mina papper, tillställer min gamla mor, — änkan Solovin, boende Vasilii-Ostroff 6te linien huset 82 — åtminstone denna afdelning af desamma. Min mor skall visst draga försorg om att min sista bekännelse framkommer till henne, som den rör.

Sonjuschka, min ungdoms älskade!

Din Ivan Sergejevitsch har varit dig otrogen, men han har aldrig kunnat glömma hvarken dig eller det kvinnliga hjältemod du lade i dagen för att befrämja hans lycka. Denna lycka har visst ej varit mycket värd för mig, men den har lärt mig hvad en kvinna förmår offra tyst för den hon älskar, och den har låtit mig bibehålla min tro på kärlekens upphöjdhet och dess rena motiv midt under ett lif af låga passioner och små beräkningar. Haf tack, Sonjuschka, för hvad du därmed gjort! Ditt samvete ger dig den bästa tillfredsställelsen, men försmå ej en döendes sista tankar och hans sista bön om förlåtelse! Jag har varit dig ovärdig, men du har tagit min ovärdighet på dig. Tack, och förlåt mig! Med tankarna in i döden fästa på dig, min ungdoms bleka älskade.

Ivan Sergejevitsch.

KAP. 12.

*Instängd under hafvet. En bekännelse af
mindre privat art. Slutet.*

Under tankarna på Sonjuschka öfvermannades jag af en svaghet och af ett behof att gråta öfver mina bittraste sorger i ett lif, som redan var förbi. Jag fällde hufvudet mot golfvet och grät och snyftade i goda tio minuter. Det var som om tårarna tvättade bort min skuld och gaf mig frid med mig själf. Jag såg Sonjuschka, blek och allvarlig stå bredvid mig, jag nästan kände hennes hand på mitt hufvud, och jag hörde hennes lugna och behärskade stämma tala tröstens ord till mig, förlåta mig och säga mig att hon hoppades på ett snart återseende i en annan, bättre värld.

Jag vet ej om dessa mina känslolösa fantasier voro en följd af min aftagande lifskraft, men jag vet att de liksom luttrade mig och gjorde mig mera god och ödmjuk och värdig att möta mitt öde med det rätta sinnelaget. När jag hämtade mig ur min rörelse såg jag med möda läsa det jag nyss nedskrifvit. Lampan hotade återigen att

slockna, och luftdraget genom ventilen var knappast längre märkbart. Skulle jag sluta mina anteckningar redan? Skulle jag linda in dem i oljepapperet, sy fast dem i min bröstficka, slå simgördeln om mig, taga in mina opiipiller och somna bort för alltid?

Jag kände mig dödstrött och förlamad. Med möda kunde jag göra ett försök att samla mig, men under ansträngningen att göra det kom min spänstighet igen. Nej, — jag måste samla mina sista krafter till den andra bekännelsen, jag vill gå bort från lifvet med klart samvete, säga allt, bekänna allt.

Jag ställer lampan alldeles invid ventilen, det kommer litet lif i den matta lågan, jag tar mig en klunk ur vinflaskan, känner ett ögonblick att jag är hungrig, — ty jag har ej ätit på snart sjutton timmar — men jag glömmer hungern för att göra min sista stora kraftansträngning och samla mig till den andra bekännelsen. Jag måste göra den, annars kan jag ej dö lugn.

Det var en dag på våren detta år. Rusalka låg på varfvet i Kronstadt för undergående af remont, d. v. s. remonten var så godt som afslutad. Jag var tillkommenderad som dejour ombord, ty manskapet hade redan till en del påmönstrats, och om några dagar skulle vi officiellt öfvertaga fartyget af kronans varf.

Jag minns mycket väl att under vinterns lopp mindre fördelaktiga rykten varit i omlopp bland kamraterna om det sätt på hvilken remonten å

Rusalka bedrefs, men dels var man van vid sådana rykten, dels ansågo vi Rusalka för ett fartyg, hwilket numera dugde endast till hamntjänst, och som därför föga troligt skulle bli utkommenderadt på en allvarligare sjökampanj. Det fanns t. o. m. några bland kamraterna, som ansågo att en dålig remont låg i vårt eget intresse, emedan vi däri-genom skulle befrias från den ansträngande sommarkampanjen till sjös, och att ett gammalt fartyg aldrig borde underkastas en så genomgripande reparation att det kunde förklaras som nytt.

Mot kvällen samma dag jag var dejour ombord, infunno sig några högre marinofficerare jämte varfvets ämbetsmän på Rusalka, gingo omkring och granskade skrofvat, bladdrade i pappersluntor och verkställde syn, insåg jag. Jag hade naturligtvis ingenting med den att skaffa, jag gick omkring på däckets insvept i min kappa och väntade på kvällsvarden, för att efter den kunna kasta mig påklädd på britsen i min hytt och somna in för en stund. Jag hade genomvakat natten förut inne i S:t Petersburg, först på en bal och sedan vid spelbordet på en privat klubb. Och jag var mycket trött.

Jag lade märke till att synemännen icke togo sin uppgift särdeles noga; — först och främst var det ju en mycket egendomlig tidpunkt de valt för verkställandet af sin syn. Klockan var mellan nio och tio på kvällen, och afsynandet måste ske vid ljussken, ty fastän vårkvällen var nog klar; så var bottnen af torrdockan nästan stickmörk. Emeller-

tid vandrade synemännen af och an där nere, granskade skrofvat både utifrån och inifrån, och jag hörde deras gemytliga skämt stiga upp än ur dockans djup, än ur någon lucka på däck eller ur maskinrummet, hvars skylight stod öppet.

Jag förundrade mig icke vidare öfver det, van som jag var att befatta mig endast med min tjänst. Men när synen var avslutad, samlades synemännen på däck, och en af varfvets ämbetsmän kom leende fram till mig och frågade om jag spiset kväll redan. Jag svarade nekande, ty jag hade verkligen icke gjort det ännu, och då framkastade han en inbjudan till mig att komma och supera med dem på en restaurant inne i staden, ty Rusalka hade nu afsynats och blifvit gillad och antagen af flottans granskningskommitté.

Jag svarade med ett nekande tack och en förklaring att jag var bunden ombord af min dejourering, men han klappade mig skrattande på axeln och sade att det lät väl arrangera sig med den saken, särdeles som det berodde bara på ett ord af mina förmän, af hvilka flera befunno sig bland synemännen.

Jag hade egentligen ingenting emot en god supé bland inflytelserikt folk och mäktiga förmän, jag bugade tigande, och varfsämbetsmannen framställde min sak för en kontreamiral, hvilken vinkade mig till sig och gaf mig full frihet att antaga inbjudningen. Några ögonblick senare befunno vi oss alla på väg upp till staden, och efter en half

timme sutto vi vid en utsökt supé i galarummen af Kronstadts förnämsta restaurant.

Det blef en munter supé med många skämtsamma häntydingar på anledningen till densamma, med mycket champagne och gåslefverpastej och med ett ovanligt vänligt och kamratligt bemötande af mig från mina höga förmäns sida. Jag var icke längre naiv nog att antaga att det skedde af bara välvilja; jag förstod godt att det låg någonting under det hela, och jag fick snart förklaring på det.

En af varfvets ämbetsmän tog mig afsides när stämningen var högst efter supén, just som kaffet burits in, och förklarade i litet konfysa ord att Rusalka numera var så bra remonterad som den någonsin kunde bli det, men att vi skulle taga oss väl i akt för att fresta för mycket dess hållbarhet under grof sjögång, och att han litade också på mitt bistånd i denna sak, ty hvarje officer ombord kunde ju inverka på kaptenens beslut, ifall denne någon gång ville utsätta båt och befäl och manskap för risken att haverera under en storm.

Jag höll fullkomligt med den nedlåtande höge ämbetsmannen, som var bekant för sin stora förmögenhet; jag kände mig både smickrad och upplyft af hans förtroende och lofvade att hvad på mig ankom ställa mig hans vinkar till efterlefnad. Jag frågade, om han ej varnat kaptenen själf, men då fick jag ett litet mystiskt leende till svar, en ny klappning på axeln och en så vänlig anmodan att

taga för mig kaffe och draga mitt kort vid spelbordet, att jag icke gjorde några vidare reflexioner.

Den natten hade jag en obegriplig tur vid spelbordet. Jag sköter alltid ganska bra om mina kort, men ännu aldrig hade jag sett mina motspelare begå sådana blunder och spela mig så väl i händerna. När jag vunnit ett par hundra rubel, föreslog den af varfsämbetsmännen, som förlorat mest, att pointen skulle ökas, jag kunde naturligtvis icke motsätta mig det allena, icke heller opponerade sig synemännen, hvilka märkvärdigt nog allesamman hade vunnit, och så gick spelet löst igen på dubbelt högre point.

Det var redan skridet långt fram mot morgonen, när kontreamiralen, som suttit med lika god tur som jag, reste sig och förklarade att han vunnit nog för i kväll. Vid de andra borden hörde spelet också upp, man tömde sina champagneglas och gjorde upp kontot. Jag grabbade smått förvånad tag i sedlarna i min ficka och beräknade min vinst på måfå till en 800 rubel. Senare fann jag att jag stuckit undan sedlar i olika fickor, och att den i själfva verket uppgick till mer än ett tusen tvåhundra. En icke obetydlig men mycket nödvändig ökning i mina inkomster!

I allmänhet såg det ut som om marinofficearne i kväll haft spelturen och varfvets ämbetsmän oturen. Men de senare buro den med mycket jämnmod och togo afsked af sina gäster som de mest charmanta värdar jag sett.

När jag bugade mig för min specielle beskyddare, den rike ämbetsmannen, log han litet spefullt och gratulerade mig till min tur. »Det gör godt i en löjtnantskassa!» sade han. »Men låt se bara att ni inte spelat bort ert lif i kväll!» tillade han betydelsefullt och hotade mig med pekfingeret. »Kom ihåg att Rusalka är mindre duglig för kampanj i öppna sjön!»

Leende och vänligt räckte han mig sin hand, sade att han skulle minnas mig också i framtiden, emedan jag var en så hygglig och belevnad man, log ännu en gång betydelsefullt, och sedan gick jag i morgonsolskenet helt vimmelkantig ombord på Rusalka igen och återupptog min afbrutna dejourering.

Men supén och natten vid spelbordet gäfvö mig anledning till mycket grubbel både strax efter händelsen och långt senare — — —

Nu känner jag att mina krafter svika mig. Ansträngningen jag gjort för att skriva ned det föregående och hålla mina tankar samlade har varit för stor. Jag måste afbryta — — —

En stund senare.

Jag har hvilat mig med munnen tätt intill ventilen. Den bättre luft jag därigenom lyckats andas in har jämte den sista resten af vinet kryat upp mig så mycket, att jag tror mig i stånd att slutföra mina anteckningar. Jag ångrar mig att jag icke tidigare gjorde min bekännelse om natten vid spelbordet. Nu blir den ofullständig, mina tankar hålla ej riktigt ihop längre och pennan skakar i

handen på mig. Jag ser att min handstil blir alltmera oläslig, men hoppas dock den kan tydas, d. v. s. om mina anteckningar alls komma i dagen.

Jag märkte snart på flera af mina kamrater i Rusalkas officersmess att de varit med om händelser icke olika min. Det framgick af häntydningar att de alla vunnit i spel och varit i sällskap med högt stående officerare och ämbetsmän af rang. Kaptenen är den enda, som jag aldrig märkt någonting på. Men han är fåordig och sluten och skulle kanske ej så lätt som de andra låta en dylik hemlighet undslippa sig.

Att vi trots dessa förutskickade varningar, gåfvo oss ut från Reval i höststormen i går berodde dels på kaptenens myndighet och dels på en order från allra högsta ort. En sådan order kan ej lämnas ohörd utan att vi riskerat våra epåletter. Så snart vi kommit ut till hafs och sågo huru upprörd Finska viken var, höjdes alla stämmorna mot kaptenen och ropade på att vi skulle vända om. Men kaptenen gaf oss en föraktfull blick och gick vidare under en hel timme, tills också han fann det rådligast att försöka en vändning. Men den lyckades icke, såsom jag i början af mina anteckningar omtalat, och så tänkte vi kunna gå öfver Finska viken likafullt. Det var först när faran blef alldeles öfverhängande, som vi riskerade vändningen mot sjöarna. Då var det redan för sent. Rusalka gick omkring 6 timmar senare förlorad och vi allihop med henne.

Vi äro själfva skulden därtill. De fleste, möjligen också kaptenen, ha på ett eller annat sätt dragit nytta af Rusalkas sjöoduglighet, till dess att vi fingo vår lön. Vi insågo för sent att det verkligen gällde våra lif den kvällen, då vi superade i gemytligt lag med våra höga förmän och stoppade på oss hundrarubelssedlar, dem varfsämbetsmännen läto oss vinna för att täppa till munnen på oss och hålla tyst deras hemlighet, att de i stället för att utföra de bestämda reparationerna på Rusalka endast gjort den nödvändigaste yttre målningen och låtit de utanordnade kronomedlen gå i sin egen ficka --

Numera är det min öfvertygelse att så skett. Ombord på Rusalka voro endast besättningen och marinsoldaterna, — kanske också kaptenen och några andra — oskyldiga. Vi öfriga ha redt oss vår egen graf. Det är mitt sista ord i saken.

Jag vet icke om min bekännelse är redig och klar, men jag vill hoppas det. Jag har ej tid och krafter att läsa igenom den och rätta den; bokstäfverna dansa för mina ögon och lampan håller på att slockna. Jag känner likasom blod stocka sig i halsen på mig, och jag har ett par gånger med näsduken strukit blodfradga från mina läppar. Döden nalkas. Men jag är tillfreds med att jag hunnit lätta mitt samvete, och jag förklarar uttryckligen att min död är själfförvållad så till vida som jag af dumhet, snikenhet och ärelystnad har låtit leda mig in på orätta vägar.

Nu återstår mig bara att sy in mina anteckningar i bröstfickan, slå simgördeln om mig, att taga mina opiumpiller och anförtro upptäckten af vår hemlighet åt ödet och de rättsinnade människor, som en gång finna oss.

Det är mig omöjligt att lefva längre i denna förskämda luft. Klockan är 10 på kvällen, alltså har jag tillbragt 19 timmar lefvande instängd under hafvet. Men inom en half timme är det slut också med mig, och jag har goda skäl att antaga att jag är den siste, som lefver ombord på Rusalka. Den sköna, ljusa världen däruppe skall jag aldrig mer skåda. Mitt öde är förfärligt hårdt, — jag hade ej behöft straffas så strängt för mitt brott. Jag hade ångrat det ändå. Icke heller mina kamrater. Vi ha med sjömannens och ryssens lättsinne spelat bort våra lif och dränkts som råttor i en fälla.

Förlåt oss för våra lidandens skull! Det är förfärligt det vi genomgått. Jag har plågats värre än jag tillstått, ty det var min stolthet att lida utan klagan. Men nu är min stolthet bruten och jag förbi.

Jag hälsar min gamla kära moder, hvars adress jag på annat ställe uppgifvit. Måtte Gud och vårt raska manskap förlåta oss vårt fel.

Sekundlöjtnant Ivan Sergejevitsch Solovin.

Död ombord på Rusalka under Finska viken
onsdagen den 20 sept. 1893.

KAP. 13.

Orienterande grubbel. Nya möjligheter till klarhet.

När jag genomläst de märkvärdiga anteckningarna, var min första känsla ett djupt deltagande med de olyckliga offren för sina egna felsteg. Jag hyste ej ett ögonblicks tvifvel på anteckningarnas äkthet, så öfvertygande, så enkelt och omedelbart hade de uttalat den dödsdömdes lidanden.

Det följde en lång stund, under hvilken jag endast lät de hemska scenerna från monitorens undergång på nytt passera förbi min inre syn, och de kommo sällsamt tydliga igen, hvilket allt talade högt om anteckningarnas åskådliga kraft. Först när jag blef trött af de dystra bilderna från skeppsbrottet, när andra tankar sedan trängde sig fram och försvagade intrycket af min läsning, först då flög den gamla tanken genom mina hjärna:

Huru hade jag fått dessa anteckningar? Hvem hade sändt mig dem?

När jag ånyo gjort mig den frågan, framställde sig den nästa omedelbart:

Hvem garanterade mig att anteckningarna verkligen voro äkta? Hade jag något skäl i världen att lita på dem? Var det ej mycket antagligare att det hela var en skickligt hopspunnen dikt, som man tillsändt mig i hoppet att jag omdömeslöst skulle publicera den som sanning och befästa dess trovärdiga intryck genom min egen fackmanstro?

Å nej, mina sluga herrar ryssar, — en fransman sväljer icke blindt och på god tro edra politiskt-sociala läckerheter!

Jag satt länge och väl grubblande öfver dessa anteckningar, som innehöllo en så skarp anklagelse mot den ryska marinförvaltningen, uttalad i en så rörande form, men ju mera jag grubblade, desto mera fick mitt kalla förnuft makten, desto klarare insåg jag att den hemlighetsfulla försändningen i likhet med de tidigare anonyma telegrammen borde tagas med all den reservation, hvaraf jag var mäktig.

Visserligen hade jag ett slags mystiskt bevis för att de uppgifter jag fått ej voro helt och hållet gripna ur luften. Det beviset låg i mina ryska vänners bref, hvilket alls icke förnekade fyndet af den döde sjöofficeren och anteckningarna. Men lika litet som de förnekade, bejakade de någonting. »Ni har andra goda vänner i S:t Petersburg, som ni ser» — det var den stående formeln, med hvilken de allesamman dragit sig undan allt ansvar för

uppgifternas riktighet. Dock kunde det icke råda något tvifvel om att de icke hade reda på såväl telegrammen som anteckningarna.

Det var just detta, som vållade mig mitt svåraste hüfvudbry.

Skulle dessa mina vänner, hvilkas bekantskap jag visserligen gjort ganska flyktigt, men på hvilkas redlighet jag likafullt ej hade den minsta grund att tvifla, — skulle de helt enkelt ha velat samvetslöst utsätta mig för att begå en ful politisk oförsiktighet? Ja, det såg nästan så ut! Ty hvad annat än en politisk oförsiktighet af svåraste art hade det väl varit, om jag på god tro skulle publicerat anteckningarna?

Jag harmades åt mina ryska vänners opålitlighet och intriger, beskyllde dem i tankarna för konspirering och Gud vet hvad allt, och glömde att jag själf spelade narren, som varit nära att låta sig förledas till stora dumheter af några fantastiska anteckningar och telegram, som blifvit mig anonymt tillsända.

I min första uppbrusning mot de opålitliga och illistiga ryssarna gick jag och anförtrodde hela historien åt en af mina vänner.

»Hur kan du vara så naiv?» frågade han mig trohjärtadt, när jag berättat om alla mina bekymmer.

»Naiv? Hur så? Hvad menar du?»

»Jag menar att sådant är oförlåtligt af en fullvuxen man, hvilken som korrespondent varit i tillfälle att lära känna S:t Petersburg närmare.»

»Hvilket är då oförlåtligt?»

»Din barnslighet. Förstår du inte?»

»Nej.»

I själfva verket förstod jag det kanske lika bra som min vän, men jag hade ett hehof af att höra honom öfvertyga mig och stärka mig i min uppfattning. Resultatet af vårt samtal blef att jag förlät mina ryska vänner, hvilka måhända rakt ingen del hade i telegrammen och anteckningarna. Äfven om de haft det, var deras brott icke så stort, ty det kunde ju mycket väl hända att både telegrammen och anteckningarna meddelade idel sanna uppgifter. Det kunde icke vi döma om.

Allt nog — jag hade tagit saken alldeles för personligt och för kortsynt. Den kunde tåla vid att ses från flera sidor, och det var det vi också gjorde under den följande halftimmen.

Det gick upp flera ljus för mig, hvilka lyste med allt stadigare sken ju längre de brunno. Först och främst insåg jag, att jag måste handla med stor försiktighet för att ej kompromettera mig själf. För det andra begrepp jag, att jag verkligen var föremål för några dunkla intriger; för det tredje blef det klart för mig, att alla de uppgifter jag fått och icke minst anteckningarna borde kontrolleras noga, innan jag gjorde någonting för att publicera dem. Min vän lämnade mig snart, och jag blef ensam med de nya klara ljusen.

Mina tankar och grubbel gäfvö mig ingen ro under de närmaste dagarna. Jag var formligen sjuk, skref en hel mängd bref till mina ryska

vänner, men ref åter sönder dem. Jag var en narr, som väntade att de skulle gifva mig någon uttömmande förklaring.

Då träffade jag en dag i officerskasinot på några kamrater, hvilka nyss återvändt ifrån en liten utflykt till Paris, där de varit för att roa sig. Ännu helt upprymda efter sina fem dagar på boulevarderna, berättade de i korus om sina debaucher, om nätterna på klubbarna och om de bekantskaper de stiftat. Jag hörde på dem med bara ett halft öra, småleende som man gör, när man ihågkommer sina egna äfventyr under likadana utflykter.

Men plötsligt for jag upp. Det var en af dem, som i »Cercle des Russes et des Français» blifvit presenterad för en rysk skönhet af första rang. Öfverstinnan Bortschinsky, hette hon.

»Dorschinsky, menar du!» rättade jag blixtsnabbt.

Den interlokuterade såg litet förvånad upp på mig och sade likgiltigt:

»Ja, kom ihåg ryska namn, den som kan! Och uttala dem den som förmår det!»

»Var det inte Dorschinsky?» frågade jag.

»Dorschinsky eller Bortschinsky gör mig lika mycket! Hufvudsaken är att hon var den granaste skönhet jag kysst på hand i mitt lif. Men hur känner du henne?» frågade han helt intresserad.

»Hm —! Jag har träffat på en öfverstinna Dorschinsky i S:t Petersburg,» svarade jag. »Hon

var alldeles lika vacker som din Bortschinsky. Jag tror det är samma person.»

»Mycket möjligt! Hon var växt som en Juno, mörk naturligtvis, med matta sammetsögon, som trånade. Och hade en adjutant, det är klart, som inte lämnade henne för ett ögonblick, om inte hon skickade honom ut i ärenden.»

»Var han mycket stor och ljuslett?»

»Ja, jag tror han var det. Jag såg mest på henne, kan du förstå. Hon var gudomlig. Den orientaliska lättjan och njutningslystnaden personifierad!»

»Hette han Salmatoff?» frågade jag.

»Det vet jag inte. — Off — noff eller — koff heta ju alla ryssar för resten!»

»Var han marinofficer?» fortsatte jag.

»Det vet jag inte heller. Men kär i öfverstinnan var han, det kunde man se.»

»Såg det ut som om de hade rymt tillsammans?»

Vid denna litet underliga fråga drog jag hela sällskapets odelade uppmärksamhet på mig. Man blef nyfiken då jag visade mig ha reda på så mycket om den sköna ryskan. Nu ansatte man mig med frågor, och den som sporde mest, var just kamraten, hvilken jag nyss frågat ut.

Det var icke mycket jag upplyste dem om. De fingo veta att jag gjort öfverstinnan Dorschinskys bekantskap i S:t Petersburg, och på

samma gång lärde jag känna en högväxt och ljuslett marinofficer, hvilken liknade hennes nuvarande adjutant i Paris. Någon tid efteråt hade jag i bref fått veta att paret rymt tillsammans. Ett djupare intresse hyste jag icke för dem, de intresserade mig bara som kuriösa österländingar, hvilka ej kunde älska hvarandra i fred på sin hemort, utan nödvändigt skulle hals öfver hufvud störta sig ut i världsvimlet. I Frankrike hade vi spelat ut alla sådana högromantiska äktenskapsdramer för länge sedan, — numera visste vi mycket godt arrangera våra små kärleksaffärer utan att lämna hvarken hemorten eller hemlandet, än mindre öfvergåfvo vi vår samhällsställning och vår karriär för något så banalt som ett kärleksäfventyr. Nej, ryssarna, det var folk med romantik, det! Men barnsliga voro de, mycket barnsliga!

Jag slapp undan med denna förklaring. Alla instämde mer eller mindre i min åsikt, och den sköna öfverstinnans adjutant hade väl många afundsmän i officerskasinot i Cherbourg, men äfven de yngsta bland oss skulle knappast velat vara i hans ställe — på hans villkor, nota bene!

Innan jag gick från de glada kamraterna, hade jag skaffat mig sekreterarens i »Cercle des Russes et des Français» adress och förvissat mig om att inga hinder uppställde sig för mig att bli introducerad där. När jag blef ensam, skref jag min anhållan om några dagars permission, lämnade in den och hade följande middag tillfredsställelsen att få den beviljad.

Samma kväll satt jag på bantåget, som förde mig till Paris. Jag var besluten att till hvilket pris som helst förskaffa mig upplysningar om anteckningarna och telegrammen af den sköna öfverstinna och hennes romantiske adjutant.

KAP. 14.

*Öfverstinnan Dorschinsky och hennes adjutant.
Upplösningen.*

Redan följande kväll blef jag introducerad i »Cercle des Russes et des Français». Jag tillbragte flera timmar med att observera de inträdande, men fick icke syn på den sköna öfverstinnan. Hennes namn var verkligen Dorschinsky, det fick jag veta af sekreteraren, och tillika att man allmänt antog det hennes ståtliga unge följeslagare var hennes älskare.

Jag lät presentera mig för några andra ryska damer och herrar för att genom dem utforska mina romantiska rymmare. Det lyckades mig öfver förväntan. Man tycktes inom den ryska societeten i Paris godt ha reda på sina landsmän, och man var alls icke mycket förbehållsam angående dem. Inom kort hade jag reda på att öfverstinnan Dorschinsky verkligen varit bosatt på Sveaborg, där hennes man tjänstgjorde vid ett infanteriregemente, men den sköna öfverstinnans besök i Paris var bara en helt vanlig lustresa, som ingen förundrade

sig öfver. Ej heller rörde man upp himmel och jord för att kapten Dalmatjeff gjorde henne sin brinnande kur, — det var tvärt om alldeles som sig bör. En skönhet som hon kan tillåta sig mycket, hvilket hennes man får taga med resignation och ro.

»Kapten Dalmatjeff?» sade jag. »Är han inte marinofficer?»

Det hade man ej så noga reda på. Men man trodde att han tjänade vid hästgardet. Han var en ganska ung militär, som gjort en snabb karriär på grund af sitt ståtliga utseende och sitt vinnande sätt. Om hans person hade man tyvärr inga upplysningar att gifva. Jag skulle komma igen till cerclen en annan gång, när öfverstinnan icke lyste med sin frånvaro som i kväll. Ingenting skulle vara lättare för mig än att nå en presentation för henne, och jag skulle visst icke ångra bekantskapen. Hon hade tidigare varit en af de dagliga gästerna här, men på de sista tiderna såg det ut som hade hennes intresse tagits i beslag på annat håll.

Jag gick till mitt hotell, icke alldeles otillfreds med min kväll, fast jag icke sett till den sköna ryskan och hennes beundrare. Inom mig var jag öfvertygad om att kapten Dalmatjeff var ingen annan än den försvunne sjöofficeren Salmatoff. Lyckades jag avslöja honom, så visste jag mer än någon annan, — jag visste att anteckningarna voro äkta.

De närmast följande dagarna var jag på post från tidigt på förmiddagen ända till midnatt för att ej gå miste om tillfället att göra de efterläng-tade bekantskaperna. Jag tog reda på hvar min öfverstinna bodde, jag fick veta af portvakten att hon fanns i Paris för tillfället, men trots att jag på dinern gjorde en rond i alla mondäna teatrar och regelbundet infann mig i »Cercle des Russes et des Français» klockan 11 på kvällen, gick mer än halfva min permissionstid ut, utan att jag lyckats uppfånga en skymt af öfverstinnan och hennes kapten.

Jag blef otålig på allvar och drog cerclens uppmärksamhet på mig genom min oro och mycket tydligt ådagalagda envishet att vilja göra den vackra damens bekantskap. Ryssarna skämtade smått öfver min platoniska beundran af en obekant dam, som jag bara hört omtalas, men jag lät med flit enhvar se min ifver, i hopp om att de skulle föra fram till öfverstinnan ryktet om att hon hade en eldig beundrare, som försmäktade af otålighet att få se henne.

Jag tror också att det var denna min oför-behållsamhet mera än tillfället, som två dagar innan min permissionstid löpte ut lät mig stöta på öfverst-innan Dorschinsky och hennes uppvaktande kaval-jer i »Cercle des Russes et des Français». Jag hade just kommit från min vanliga rond i teatrarna och slagit mig ned i cerclens läsesalong, då jag hörde glada utrop i rummet bredvid, hvilka snart drunk-nade i skämt och välljudande, dämpadt salongs-

skratt. Öfver glammet hördes en vacker fruntimmersstämma affekteradt muntert försvara sig på en franska, där den egendomliga, mjuka ryska brytningen genast föll mig i öronen. Jag blef nyfiken och steg upp. Jag anade att det var den sökta. I detsamma rusade en af mina ryska herrbekanta in i läsesalongen, tog mig utan ett ord vid armen och drog mig ut med sig.

»Se här är löjtnant Dubois, er allra nyaste och allra ifrigaste beundrare, fru Dorschinsky!» föreställde han mig.

Oaktadt jag hört så mycket om öfverstinnans skönhet förut, frapperade den mig starkt. Jag bugade vördnadsfullt och uppfångade en undersökande blick ur de matta sammetsögonen, som genast därpå fingo igen sitt uttryck af orubblig indolens. Hon räckte mig mycket kamratlikt en ganska stor, men väl formad och fint behandskad hand, och det såg ut som om hon alls ej ämnade draga den tillbaka, sedan hon en gång gifvit mig den.

Jag höll den mycket gärna kvar i min, men förundrade mig litet öfver den naturliga eller affekterade lättja, som både handen och fru Dorschinskys hela väsen talade om. Det var något obeskrifligt likgiltigt öfver henne, något af en flegmatisk, välmående matrona, något af passiviteten själf. Men denna indolens klädde henne förträffligt, den harmonierade med hennes yppiga växt och den var onekligen turkiskt originel för en fransman. När jag sagt fram min förtjusning öfver att ändtligen ha nått äran af hennes bekantskap, tycktes

hon påminna sig att hon glömt sin hand hos mig, drog litet på den och lät den trött falla, samtidigt med att hon själf gled ned i en divan i en position, som schahens af Persien favoritsultaninna kunnat afundas henne. Bredvid henne stod hög och blond och ståtlig som en drabant, kapten Dalmatjeff, hvilken hon med en nick och en obetydlig handrörelse presenterade för mig.

Inom fem minuter hade vi samtalet i gång. Kapten Dalmatjeff lämnade oss icke fast han ej deltog i det; han hade dragit fram en stol nära till öfverstinnans och betedde sig som om han varit ett fullkomligt oåtskiljaktigt attribut till henne. Jag tog därför ej vidare hänsyn till honom, då han i alla fall blef kvar såsom jag önskade, utan gjorde mitt bästa för att väcka en glimt af lif och intresse i den mäktiga, hvilande ryska Juno.

Det lyckades mig endast till hälften. Juno gjorde sig intet besvär med att tillmöteskomma mig. Hon fläktade sig matt med en präktig solfjäder af strutsfjädrar och lät min svallsjö af artigheter öfver Ryssland och henne själf bekomma sig föga. Hennes bruna sammetsögon hvilade så godlynt och så makligt i mina, att jag blef småt irriterad och sårad af hennes raffinerade orientalska haremskoketteri och beslöt att genast skrida till en attack, som åtminstone skulle förmå henne ändra min.

»Min älskvärda fru öfverstinna, tänk er bara hvilken ledsam nyhet jag har att berätta från Ryssland? Er varma beundrare, löjtnant Salmatoff» —

här kastade jag en blick på kapten Dalmatjeff — »är efterlyst af marinministeriet för några anteckningars skull, hvilka stå i samband med Rusalkas försvinnande . . .»

En liten, helt liten ryckning i ögonvråerna, ett smått nervöst uträtande af den behandskade handen var all rörelse som mitt meddelande förmodde väcka hos öfverstinnan. Och när jag flyttade min blick öfver på kapten Dalmatjeff, hade han ett ändå stoltare och lugnare statyutseende än vanligt. Hans blick var fullkomligt kall, och han ansträngde sig visst icke med att svälja ner någonting obehagligt och generande, som satt honom högt uppe i halsen.

Mitt så skickligt beräknade och omsorgsfullt utförda detektiva genidrag inhöstade mig ingenting. All min raffinerade psykologi visade sig fullkomligt slö mot öfverstinnans maklighet och kaptenens orubbliga hållning.

Det var tydligt och klart att jag fullkomligt mistagit mig på den senare. Han var verkligen kapten Dalmatjeff vid hästgardet och ingen annan, om än hans utseende stämde med Salmatoffs. Hela min mission i Paris gick i samma ögonblick upp i rök, och jag hörde helt nedslagen och smått flat öfverstinnans matta stämman svara mig:

»Stackars Salmatoff!» sade hon deltagande.
»Lyser man efter honom ännu efter hans död?»

»Är han då död?» frågade jag så förvånadt som möjligt.

»Länge sedan!» suckade öfverstinnan. »Redan i somras drunknade han i Finska viken. Man har sagt att han dränkte sig för min skull, jag vet det, men det är inte sant,» tillade hon så ömsint likgiltigt som om det varit fråga om en hundvalp.

»Ni kände honom således?» frågade jag.

»Å, — mycket väl!» svarade hon matt.

»Vet ni då,» återtog jag ifrigt med en sista glimt af hopp att ännu få reda på sammanhanget, — »vet ni då ingenting om hans anteckningar och orsaken till att han blifvit efterlyst?»

»Nej, — om det sista vet jag ingenting...»

»Men om hans anteckningar då? Och om deras samband med Rusalkaaffären?»

Utan att förändra en min, beklagande och sorgset, berättade hon följande:

»Salmatoff var en svärmare, för hvilken det måste gå olyckligt till slut. Han lefde upp i sina fantasier, han var ett slags geni, som råkat in på orätt lefnadsbana. Han hade bort bli poet. Han skref volymer af vers till mig — vackra verser...»

»Och han skref också någonting om Rusalka...?» inpassade jag en fråga.

»Rusalkas sorgliga öde berör alla ryssar starkt... naturligtvis grep det också honom. Han hade en broder, som var sjökadett ombord bland de drunknade...»

»Vet ni om han under sin lifstid skref några anteckningar, som han tänkt sig att en af de ombord varande skulle ha författat?»

Jag var så ifrig i mina frågor och i min väntan på svar, att jag alldeles försummade följa med kapten Dalmatjeff. Mina blickar hängde fast vid den vackra öfverstinnan, och först nu efteråt minns jag att det gled liksom ett litet hänleende öfver hennes ansikte då hon svarade i samma ton som förut:

»Jag minns att han halfva sommaren i fjol var sysselsatt med att skrifva någonting om Rusalkas undergång. Ja, han till och med läste upp ett par kapitel för mig, och jag fann dem förträffliga. Han hade allt mycket talang, stackars Salmatoff! Jag hyste stort intresse för honom, han var så olycklig...!»

Utan att besinna mig reste jag mig upp, tog fram anteckningarna om Rusalkas undergång och bad att få lämna henne dem till genomläsning. I morgon skulle hon säkert vilja meddela mig om hon i dem kände igen Salmatoffs berättelse.

Hon tog dem leende och likgiltigt, bläddrade i dem och räckte dem sedan till kapten Dalmatjeff att bevaras.

»I morgon kväll träffas vi här klockan tio,» sade hon till mig; »då skall jag ha genomgått dem. Ni gör mig ett egendomligt nöje, genom att sålunda påminna mig om min stackars Salmatoff. Tack och god natt! Vi måste gå, Dalmatjeff!»

Jag tackade och bugade, och vi skildes åt.

Kvällen därpå väntade jag förgäfvets på öfverstinnan Dorschinsky och kapten Dalmatjeff. Jag satt kvar på klubben till klockan tre på morgonen

utan att de kommo. Dagen efter fick jag veta i »Cercle des Russes et des Français» att öfverstinnan lämnat Paris och kaptenen med henne. Ingen visste hvart de farit.

Anteckningarna fick jag aldrig igen. Den version af dem, som ingår i denna berättelse har jag hopsatt ur minnet.

* * *

Hvarför återlämnade ej öfverstinnan mig anteckningarna? Hvad hade hon för intresse af att behålla dem? Var kapten Dalmatjeff likafullt identisk med löjtnant Salmatoff? Var han författaren till anteckningarna, eller voro de verkligen skrifna ombord på den sjunkna Rusalka af sekundlöjtnant Solovin?

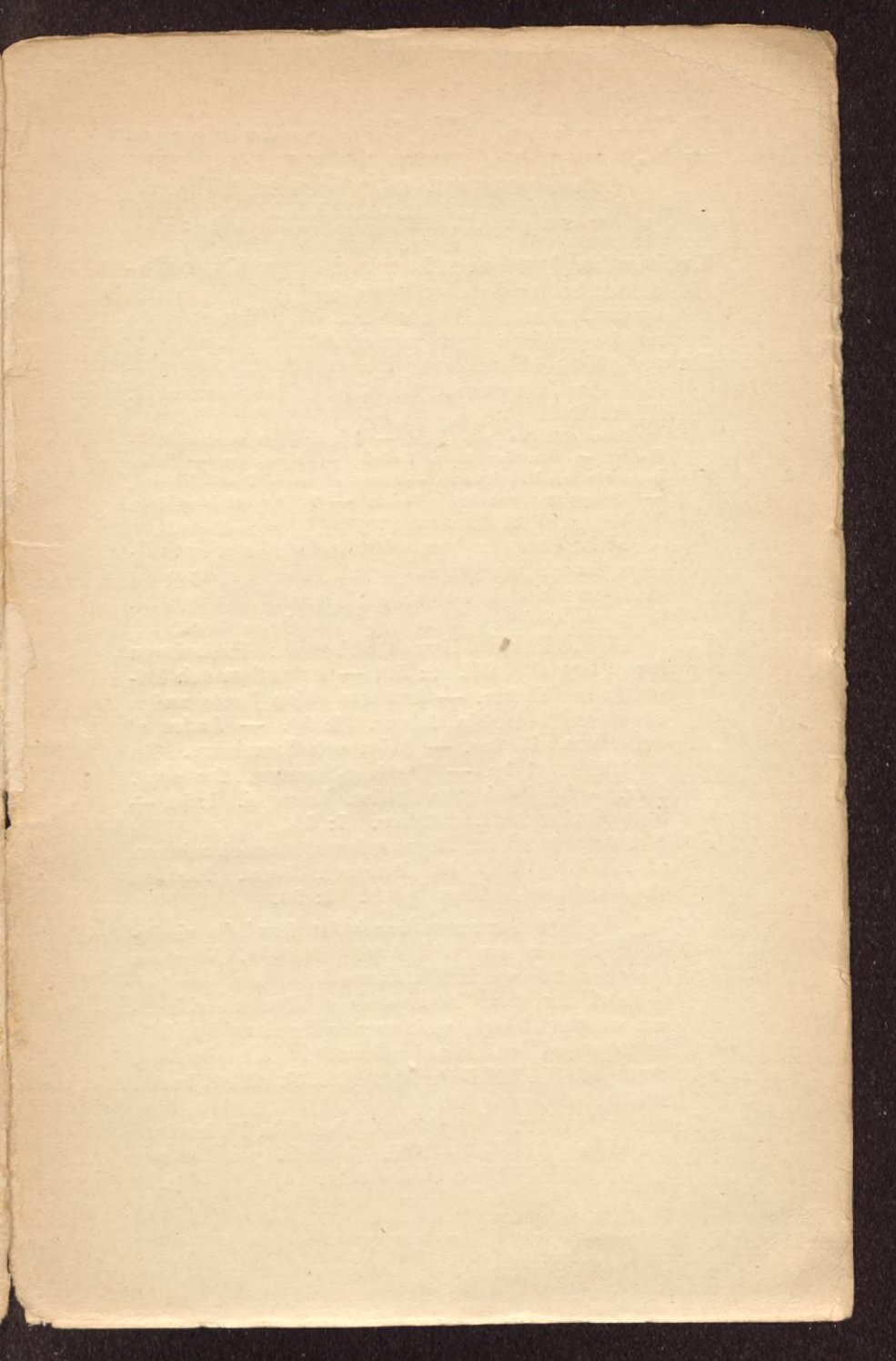
Det är Finska vikens hemlighet.

Innehåll:

1.	Rusalkas undergång. De första efterforskningarna och ryktena	1
2.	Rusalka funnen? Resa till nordn. Mottagande i S:t Petersburg	8
3.	Diplomatiska motigheter	20
4.	Ankomst till Helsingfors. Yttermera svårigheter på Sveaborg	30
5.	»Bara en död säl!»	38
6.	Efterdyningar. Kritik, löften och ryskt kamratskap	46
7.	Hemkomst. Ifrig korrespondens och de mest uppseendeväckande nyheter	54
8.	Anteckningar. Rusalkas kamp för lifvet. Katastrofen	64
9.	Efter katastrofen. Instängd under hafvet	74
10.	Instängd under hafvet	83
11.	Instängd under hafvet. En bekännelse af privat art	92
12.	Instängd under hafvet. En bekännelse af mindre privat art. Slutet	101
13.	Orienterande grubbel. Nya möjligheter till klarhet	111
14.	Öfverstinnan Dorschinsky och hennes adjutant. Upplösningen	119

1150
Nyare Litteratur

om Ryssland och Finland,

utkommen på ALBERT BONNIERS förlag:

Lutherska kyrkans kamp i östersjöprovinserna mot den ortodoxa rysk-grekiska statskyrkan. En skildring af den därstädes rådande religiös-politiska konflikten af ABÉLARD. 1 kr.

De religiösa rörelserna i Ryssland. Efter tillförlitliga källor och personliga iakttagelser, af J. STADLING. 1: 75.

Den officiella religionen. — Det kyrkliga monopolet. — Raskol. — Söndring inom Raskol. — Mysticism. — Dukobortarna och Molokanerna. — Stundisterna. — Pashkoffisterna, — Shalaputerna och Sutajeffterna. — Tolstoy och hans läror.

»Inger ett mycket stort intresse.» (Aftonbladet.)

»Icke blott den som särskildt fångslas af det religiösa ämnet utan äfven en hvar, som har ett vaket och öppet historiskt sinne, skall med behållning sluta läsningen af denna bok.» (Österg. Dagbl.)

LEO TOLSTOY. Nyare arbeten: **Frälsningen** finnes hos dig själf. 2: 50. — **Patriotism och kristendom.** 75 öre. — **Lastbara nöjen** jämte andra uppsatser i sociala frågor. 1: 50. — **Anden af Kristi lära.** 75 öre. — **Julius och Pamphilius.** En berättelse. 1 kr. — **Kreutzer-Sonaten.** 2:a uppl. 2 kr. — **Upplysningens frukter.** Lustspel. 1: 50. — **Från Kaukasus.** Berättelser. 1: 50.

Från tsarens rike. Några erfarenheter och minnen af ANDRÉ LÜTKEN. Bemynd. öfvers. Med en efterskrift »Vid Tronskiftet». 1: 50.

☞ Ur det intressanta innehållet framhålla vi särskildt kapiteln om *Mordet på polischefen, Något om den ryska polisen och Allmänna och politiska förbrytare.* — Förf. har såsom korrespondent till några af Europas största tidningar varit mer än de flesta i tillfälle att följa med *hvad som föregår i det fördolda i Ryssland.*

Finland af HARALD WIESELGREN. Med karta. 20 öre.

Finska studier. Ögonblicksbilder från Finland af OTTO v. ZWEIGBERGK. Med 21 porträtt och 4 bilder från Helsingfors. 2 kr.